

869-0

Հ. Կ. (բ) Կ. Կ. Կ. ԲԱՆԳԵՂՋԿՈՒՀՈՒ ԳՐԱԴԱՐԱՆ Պ11

— ՆՅՈՒԹԵՐ —

ԳԵՂՋԿՈՒՀԻՆԵՐԻ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈ-
ՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐԻ 1926-27 թ.

— ԾՐԱԳՐԻ —

ՅԵՐԵՎԱՆ — 1927

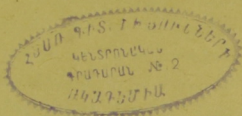
396 (47)

— ՆՅՈՒԹԵՐ —

ԲԵՂՋԿՈՒՀԻՆԵՐԻ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈ-
ՐԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎՆԵՐԻ 1926-27 Թ.

— ԾՐԱԳՐԻ —

A 3829

ՀԱՅՊՈԼԻԳՐԱՖԻ ԱՌԱՋԻՆ ՏՊԱՐԱՆ

ԳՐԱՌ. 891 Բ.

ՊԱՏՎ. 1074

ՏԻՐԱԺ 1200

ԺՐԱԳՐԱՅԻՆ ՆՅՈՒԹԵՐ

ՆՅՈՒԹԵՐ ԱՌԱՋԻՆ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

Խորհրդային իշխանությունը աշխատավորության մեջ սեռերի տարբերություն չի դնում: Աշխատավորության այն խավերը, վորոնք ցարիզմի ժամանակ ավելի ճնշված են յեղել, վորոնց թվում է գեղջիկուհին, Խորհրդային իշխանության հիմնական սկզբունքն է նրանց չահերի պաշտպանություն խնդիրը:

Գեղջիկուհին՝ Խորհրդային յերկրում, գյուղացուն հավասար չափով ողտվում է քաղաքական և ստացվածքային իրավունքներին: Խորհրդային իշխանությունը տալով մեծ նշանակություն գեղջիկուհու մասնակցությանը գյուղատնտեսության մեջ, հատուկ ուրենքների և կարգադրությունների միջոցով նրա իրավունքների մասին հիշեցումներ է անում:

Բոլորովին այլ կերպ էր ցարիզմի ուրով: Ֆարի-կավածատիրական իշխանության սկզբունքն էր. «խփիր և ճնշիր թուլերին»: Ճորտության և ճնշումների յենթակա յեր բանվորը և գյուղացին,

բայց կինը՝ մանավանդ գյուղում, կրկնակի ճորտ
էր. նրա վրա բարդում էյին ամենածանր աշխա-
տանքները և զբոլում բոլոր իրավունքներից ինչ-
պես հասարակական, նույնպես և ընտանեկան:
Գույքերի վերաբերյալ կարգադրություն անողը
տղամարդ տանտերն էր: Հակառակ կնոջ ցանկու-
թյան՝ նրան բռնի կերպով կապում էյին ամուսնու
հետ:

Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը վերացրեց
կնոջ իրավագրկությունը:

Չնայած այն հանգամանքին, վոր գեղջկուհին
Հոկտեմբերյան հեղափոխության առաջին օրերից
ստացել է քաղաքական իրավունքներ, այն է. —
կարող է ընտրել և ընտրվել գյուղ-խորհուրդում և
խորհրդային այլ ընտրովի մարմիններում և մինչև
Կենտրոնական խորհուրդում (համաձայն հիմնա-
կան օրենքի-կոնստիտուցիայի 64-րդ հոդվածի,
վորտեղ ասվում է, վոր բոլոր աշխատավորները,
առանց սեռի խտրության, 18 տարին լրացնելուց
հետո կարող են ընտրել և ընտրվել), այնուամե-
նայնիվ գեղջկուհիները չատ քիչ թիվ են կազմում
խորհուրդներում:

Համառուսական յերկրորդ գումարման Կենտ-
րոնական յերկրորդ նստաշրջանը՝ հատուկ վորոշ-
մամբ տեղական իշխանությունների ուղադրու-
թյունն է հրավիրել այդ խնդրի վրա:

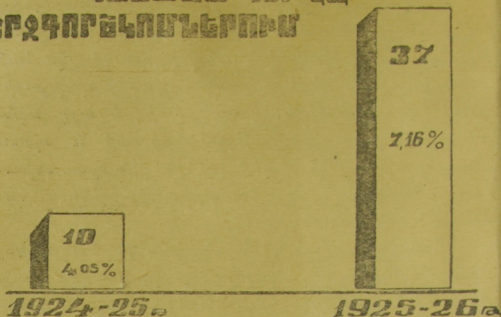
Կոմկուսակցութեան 13-րդ համագումարը ցույց տվեց գեղջկուհու մասնակցութեան անհրաժեշտութիւնը. «մեծ թափով և անընդհատ գեղջկուհուն քաշել բոլոր ընտրովի պաշտոնների մեջ խորհրդային դժով, արհմիութեան, կոոպերատիվ և այլ տնտեսական կազմակերպութիւնների մեջ և պատրաստել աչքի ընկնող գեղջկուհիներին պատասխանատու աշխատանքների համար»։ (13-րդ կուս. համագումարի բանաձևից)։

Համառուսական Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեն առաջարկեց. «միջոցներ ձեռնարկել գեղջկուհուն և բատրակուհուն հասարակական կյանքին մասնակից դարձելու, ընտրելով նրանցից առաջադեմներին գյուղխորհուրդների և շրջգործկոմիտեների անդամ»։ (Նոյեմբեր 1924 թ.)։

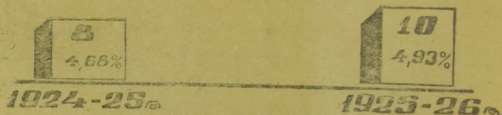
«Այն որենքները, վորոնք կնոջը պահում եյին կախյալ վիճակի մեջ, միշտ հպատակութեան մեջ, խորհրդային պետութեան որով քարը-քարին վրա չմնացին։ Յես խոսում եմ այն որենքների մասին, վորոնցով հատկապես ոգտագործում եյին կնոջ թույլ վիճակը, դնելով նրան անհավասար իրավունք ունեցողի և հաճախ նույնիսկ ստորացնող վիճակի մեջ»։ (Լենին)։

Սկզբից ել մեր կուսակցութեանը բոլորովին պարզ եր, վոր այդ որենքները կյանքի մեջ կիրառելը դժվար ե լինելու։ «Ի հարկե, բավական չե մի-

ԿԱՆԱՆՑ ՌԻՎԸ ՇՐՋԳՈՐԾԿՈՄԵՆՏՈՒՄ

ԿԱՆԱՆՑ ՌԻՎԸ ԳԱՎԳՈՐԾԿՈՄԵՆՏՈՒՄ

այն որենքներ հրատարակելը, և մենք վոչ մի դեպ-
քում չենք բավարարվում միայն դեկրետներով:
Որենսդրության ասպարիզում մենք արել ենք այն
ամենը, ինչ վոր մեզանից պահանջվում եր կնոջ դը-
րությունը հավասարեցնել տղամարդուն՝ և մենք
իրավունք ունենք դրանով հպարտանալու: Այժմ
Պորհրդային յերկրում կնոջ դրությունը իդեալա-
կան և (կատարելագործված և) քան ամենատառա-
վոր պետություններում: Բայց մենք ասում ենք,
ի հարկե այս դեռ սկիզբն և»: (Լենին):

Պորհրդային իշխանությունը, գեղջկուհու հա-
վասար իրավունքները կյանքի մեջ կիրառելու հա-
մար, հանդիպել և և հանդիպում ե այժմս ել մեծ
գեթվարությունների: Դեռ այժմս ել շուրջացիների
կողմից հաճախ անբարեհաճ վերաբերմունքի կա-
րելի յե հանդիպել դեպի գեղջկուհիները նրանց մաս-
նակցելուն հասարակական աշխատանքներին (կյան-
քին): Ցարիզմը շատ ուժեղ կերպով խցկել ե բոլորի
գլխում, վոր կառավարել և ոգտվել բոլոր իրա-
վունքներից կարող են միայն կրթվածները, հա-
րուստները: Իսկ կնոջ մասին միայն ասվում եր-
«մաղը յերկար, խելքը կարճ» և այլն: Կնոջը
գրել-կարդալ չեյին սովորեցնում, պահում եյին
մթության մեջ, և նա շատ գեպքերում չեր ճանա-
չում իր իրավունքները, և չի յել ոգտվում մինչև
հիմա:

«Գլխավորն ու հիմնականը բայլընկիզմում և ուղևորական Հոկտեմբերյան հեղափոխության մեջ այն է, վոր պետք է քաղաքականության մեջ քաշել հատկապես նրանց, ովքեր կապիտալիզմի ժամանակ ամենամեծ վաճառներն են յեղել: Նրանց ճնշում եյին, նրանց խաբում եյին, նրանց կեղեքում եյին կապիտալիստները, և այդ ճնշումը, հարստահարումն ու խաբեքալությունը ժողովրդի աշխատանքի, անխուսափելի յեր, քանի զոյություն ուներ գործարանների, դավոդների և հողի մասնավոր սեփականությունը»: (Լենին):

Գեղջիկուհու վոչ միայն քաղաքական այլ և ստացված քային շահերը պահպանված է հողային որենսդրքով: «Հասարակության հողաբաժանման ժամանակ, համայնական հողն ոգտագործման դեպքում, հողամասերը բաժանվում են ծուխի անդամներին բաշխման միավորի չափով. մնացած բոլոր պարագաներում զոյություն ունեցող սովորության համեմատ, յեթե այդ չի հակասում որենքին: Այդ բոլոր բաժանման դեպքերում ծուխի անդամների մեջ սեռի տարբերություն չի դրվում, տղամարդիկ և կանայք ունեն հավասար իրավունք»: (Հողային որ. 84-րդ հոդ.):

«Հողային որենսդրքի 9-րդ հոդվածի համաձայն, հողից ոգտվելու, տնտեսությունը վարելու համար, իրավունք ունեն առանց սեռի, կրոնի և

ազգության խտրության խորհրդային յերկրի բոլոր քաղաքացիները: Հետեւաբար կինը տղամարդուն հավասար իրավունք ունի հողից ոգտվելու: Նա կարող է կամ ինքնուրույն վարել տնտեսությունը, կամ մտնել գյուղացիության ծուխի մեջ (Հողաշինարարութ. ժամանակ և այլն): Գեղջկուհին այժմ տղամարդուն հավասար մասնակցում է հողային հանձնաժողովներին:

Ամուսնական—ընտանեկան իրավունքի մեջ պահպանված է գեղջկուհու շահերը վորպես մոր: Խորհրդային իշխանությունը, վոր Յեվրոպայի ամենահետամնաց յերկրներից մեկն է, կնոջ ազատագրման համար, նրան հավասարեցնելու «ուժեղ» սեռին արեց այնքան, վորքան 130 տարվա ընթացքում չեյին կարող աշխարհի բոլոր առաջավոր, լուսավորված և դեմոկրատիկ հանրապետությունները միասին: «Լուսավորություն», «ազատություն», այդ փրուն բառերը միանում են բոլոր կապիտալիստական—բուրժուական հանրապետություններում հըրատարակվող անասելի ստոր, զզվելի և գազանային կոպտությամբ լցված որենքներում, ո՞ւր կա կնոջ անհավասար իրավատիրոջ, ամուսնական իրավունքի, ամուսնալուծության իրավունքի, ամուսնությունից դուրս ծնված յերեխայի իրավունքի անհավասարության «իրավամբ ծնվածների» հետ, տղա-

մարդկանց արտոնությունների մասին և նրա դիմաց կնոջ ստորացման և նսեմացման մասին:

Սորհրդային Հանրապետությունը՝ բանվորների և գյուղացիների հանրապետությունը, այդ բոլոր որենքները վերացրեց միանգամից և չթողեց բուրժուազիայի ստի և յերեսպաշտության կառուցվածքի քարը քարի վրա: (Լենին, յերկերի ժող. հատոր 16-րդ յերես 363—364):

Ամուսնական-ընտանեկան որենսդիրքը կառուցված է ամբողջովին սեռերի իրավահավասարության սկզբունքի հիմունքներով, պաշտպանելով ավելի թույլ կողմի իրավունքները—մոր և մանկան (հավասար իրավունքներ մոր և հոր կողմից մանկան վերաբերմամբ, ապրուստի միջոց յերեսայի համար ամուսնալուծության դեպքում, ամուսնալուծության իրավունք, միասին ձեռք բերած գույքի ընդհանրության, ոգնության խնդիրը գործազրկության և հիվանդության դեպքում ունևոր ամուսնու կողմից, անիրավամբ ծնված յերեսայի հասկացողության վերացումն և այլն):

Սորհրդային իշխանությունը հաշվի չե առնում, Վոր գեղջկուհուն խանդարում և հետ և պահում հասարակական-քաղաքական աշխատանքներից նրա յերեսաները և տնային տնտեսությունը: Այժմս մեծ ուշադրություն է դարձվում յերեսաների մասունքների և մանկական հրապարակների կազմակերպման վրա:

և մեխանիզացիայի յենթարկելու գեղջկուհու աշխատանքը :

ՆՅՈՒԹԵՐ 2-ՐԴ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

Գյուղխորհուրդը ղեկավարում և գյուղի տնտեսական և կուլտուրական կյանքը :

«Գյուղխորհուրդը, հանդիսանալով իր սահմաններում իշխանության ներկայացուցիչ, ունի գլխավորապես լուծելու հետեւյալ խնդիրները՝ գյուղացիության տնտեսության բարձրացում, սոցալար տգիտության և խաւարի դեմ, հիւանդությունների և այլ գյուղական նորմալ կյանքին խանգարող հանգամանքների վերացման, աշխատավորության շահերի պաշտպանությունը—բանվորի և գյուղացու գաշինքի հիման վրա, ճիշտ կերպով, բանվորագյուղացիության կառավարության որենքների կիրառումը կյանքի մեջ, վորոնք նպատակ ունեն աշխատավորության կյանքի բարելավումը, լայն մասնակցությունը գյուղացու և գեղջկուհու կողմից կապահովի պետության ղեկավարման խնդրում ընդհանրապես պետական ապարատի լավացման խնդիրը կիրառելը» : (Նոր կանոնադրություն Գյուղխորհուրդների համար) :

«Գյուղխորհուրդները և չրջգործկոմները պետության կառուցվածքի հիմնական մասերն են, նրանք ծառայում են և վճռում վոչ միայն տեղական

նշանակութիւն ունեցող խնդիրներ, այլ և խնդիրներ, վորոնք վերաբերում են պետութեան ընդհանուր կարգին»։ (Կազանովիչ, Գյուղխորհուրդների աշխատանքների բարելավումը) :

«Պետք է հասնել այն դրութեան, ասում ե Հ.Ս.Խ.Մ.-ի Կենտգործկոմի կից խորհրդակցութեան մասնակցողներից մեկը, վորպեսզի Խորհուրդը գյուղի հասարակական կյանքի կենտրոնը դառնա։ Մենք ունենք գյուղում յերեք կարգի կազմակերպութիւններ. առաջինը՝ խորհուրդներն են, յերկրորդը՝ կոոպերացիան և փոխոգնութեան կոմիտեները և յերրորդ կարգի հասարակական կազմակերպութիւն է ՄՈՊՐ-ն և այլն։ Այս կարգին են պատկանում և կուլտ-կրթական կազմակերպութիւնները։

Զհրամայելով նրանց, չստանձնելով խնամակալի դերը նրանց վերաբերմամբ, պետք է վոր խորհուրդը լինի այդ կազմակերպութիւնների ուժերի միացնող և նրանց ոգնող կենտրոնը»։ (Կազանովիչ, Գյուղխորհուրդների աշխատանքների բարելավումը) :

Վորպեսզի գյուղխորհուրդը կարողանա իր այս բոլոր խնդիրները իրագործել, անհրաժեշտ է վոր ամենաակտիվ գյուղացիներն ու գեղջկուհիները մասնակցեն գործնականապես նրա բոլոր աշխատանքներին, վորպեսզի այդպիսով մասնակցած լի-

նեն իրենց գյուղի, չրջանի և պետության կառավարման մեջ:

«Խորհրդային իշխանությունը կարող ե հրաշքներ գործել, վորով միանգամից, մի զարկով տասնապատկում ե մեր պետական ասլարատը՝ այնպիսի միջոցներով, վոր վոչ մի կապիտալիստական պետություն չի ունեցել և չի ել կարող ունենալ: Այդ հրաշալի գործ ե—գրավել աշխատավորությանը, գրավել չքավորությանը պետության ամենորյա կառավարման գործում»: (Լենին):

Լենինը սովորեցնում եր, վոր յուրաքանչյուր աշխատավոր կին պիտի սովորի ղեկավարել իր պետությունը: «Այն դասակարգերի կազմակերպումը, վորոնք ավելի ճնշվել են կապիտալիստների կողմից, այսինքն՝ բանվորներն ու գյուղացիները հանդիսանում են մշտական և գործնական հիմքն ամբողջ պետական իշխանության»: (Լենին):

«Իսկ մասսային չի կարելի քաղաքականության մեջ քաշել՝ առանց կնոջ մասնակցության»: (Լենին)

Յարի ժամանակ գյուղը կառավարում եյին ուրիադնիկները, զեմստովոյի նաչալնիկները, վորոնք հանդիսանում եյին ցարի և կալվածատերերի իշխանության հնազանդ և նվիրված ներկայացուցիչները:

«Գյուղական ժողովներին ընտրվում եյին գյուղական տանուտեր ավագներ, վորոնք բացար-

ձակապես—ամբողջովին հպատակվում եյին կալվածատերերին՝ հանձինս ղեմատվոյի նաչալնիկի, վորը իշխում եր գյուղական ժողովին, տանուտերին և ավագին այնպես, ինչպես սահանջում եր կալվածատերերի շահերը: Պրիստավը և ուրիադնիկը նրա գլխավոր ոգնականներն եյին: Ավելորդ և խոսեկ, վորովհետև այդ՝ բոլորը հիշում են, վոր տանուտերը և ավագը լինում եյին մեծ մասամբ հարուստ և կուլակ գյուղացիության ներկայացուցիչները, վորոնք իրանց շահերով շատ մոտ եյին կանգնած կալվածատիրոջ շահերին: Գյուղը կամ չըջանը՝ կրթական, տնտեսական և մանավանդ քաղաքական խնդիրներին անդիտակ եր: Այդ իշխանությունը գլխավորապես վոստրիկանության իշխանություն եր, իշխանություն, վորը զբաղված եր միայն գյուղացիներից հարկ հավաքելու և տուգանման խնդրով: (Կազանովիչ, «Գյուղի սոցիալական խնդիրները աշխատանքների բարելավման մասին»):

Այժմ գյուղում խորհուրդների մեջ նստած են աշխատավորները—բատրակները, չքավորները և միջակ գյուղացիները: Նրանց հանձնված ե ամբողջովին իշխանության ղեկը, նրանք են լուծում տեղային և համապետական նշանակութուն ունեցող խնդիրները:

Ձեն ընտրում և չեն կարող ընտրվել խորհրդի անդամ:

ա) Այն անհատները, վորոնք վարձու աշխատանքից ոգտվում են՝ չահ ձեռք բերելու համար:

բ) Այն անհատները, վորոնք անաշխատ յեկամուտ ունեն, որ. դրամագլխի չահ են ստանում, ձեռնարկությունից յեկամուտ են ստանում, գույքերից մուծումներ և այլն.

գ) Մասնավոր առևտրականները և առևտրական միջնորդները.

դ) Բոլոր հոգևորականները և կրոնի այն ծառայողները, վորոնց համար այդ գրադմունքը դառել է մասնագիտություն.

յե) Վոստիկանության ծառայած բոլոր անհատները, վորոնք ժանդարմերիայի մեջ են յեղել, ցարի ընտանիքի անդամները, վոստիկանության ղեկավարները և այն անհատները, վորոնք պատժիչ մարմիններում են աշխատել.

զ) Չեն կարող մասնակցել նրանք, վորոնք ճանաչված են վորպես հոգեկան հիվանդներ կամ խեղադարներ.

ե) Անհատներ, վորոնք դատվել և դատապարտվել են չահախնդրական և վարկարեկող հանցագործության համար:

Քաղաքներում և գյուղերում կան բանվորների գյուղացիների և Կարմիր բանակի ներկայացուցիչներից կազմված խորհուրդներ:

«Խորհրդային իշխանությունը պաշտպանում է

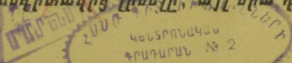
միայն բանվորին, գյուղացուն՝ չքավորին ու միջակին: Ամբողջ պետութեան կառուցվածքի մեջ խորհուրդները հենվում են իրենց ընտրողների վրա և սերտ կերպով կապված են նրանց հետ»:

Խորհրդային իշխանութիւնը—բանվորների և գյուղացիների դաշինքն է:

«Մեր յերկրի ազգաբնակչութեան մեծագույն մասը կազմում է գյուղացիութիւնը, և մեր գլխավոր խնդիրն է ստեղծելու ուղիղ փոխհարաբերութիւն նրա հետ: Մեր ձեռնալ գյուղացիական մասսային, գյուղացիութեան շարքային աշխատավորի հետ սկսել առաջ շարժվել դանդաղորեն, քան այդ մենք կուղեյինք, բայց միայն այնպես, վոր շարժվի մեզ հետ ամբողջ մասսան: Այն ժամանակ շարժման թափը այնքան կուժեղանա, վորի մասին այժմ մենք յերազել չենք կարող»։ (Լենին)։

Խորհրդային յերկրի շահերը, գյուղացիների իսկ շահերը պահանջում են, վորպեսզի բանվորագյուղացիութեան միութեան մեջ բանվոր դասակարգը լինի ղեկավարող ուժը:

«Բանվոր դասակարգը ներկայացնում է իրանից ավելի դիտակից ուժ, ավելի լավ կազմակերպված և ավելի ընդունակ իր հետևից տանելու ազգաբնակչութեան աշխատավորութեան լայն խավերը: Նորից ու նորից պիտի ընդգծել, վոր գյուղացու «մեղքը» չէ նրա անդիտակից լինելը, այլ նրա դժ-

բաղղությունն եւ այդ: Բայց սլարզ եւ միանգամայն,
վոր պրոլետարիատի ղեկավարումը ոգուտ եւ վոչ
միայն բանվոր ղասակարգին այլ և գյուղացիու-
թյանը: Առանց այդ ղեկավարության տանուլ կը-
տային վոչ միայն բանվորներն այլ և գյուղացիու-
թյան լայն խավերը»: (Բուխարին—«Դեպի սոցիա-
լիզմ և բանվորա-գյուղացիական ղաշինք»):

Լենինը սովորեցրեց, վոր ամեն կերպ պիտի ոգ-
նել գյուղացիությանը՝ բարձրացնելու իր կուլտու-
րական մակարդակը: Այդ պատճառով եւ շատ կա-
րեոր եւ գեղջկուհուն, առաջին հերթին բատրակու-
հուն բարձրացնելու իր կուլտուրական և քաղաքա-
կան պատրաստականության մակարդակը, սովորել
միանգամայն կառավարելու իր յերկիրը: Այդ հան-
գամանքում նրան առաջին հերթին ոգնության կգա
պատգամավորական ժողովը:

Պատգամավորուհին պիտի ոգնի գյուղխորհուր-
դին նրա բոլոր աշխատանքների ընթացքում: Գյուղ-
խորհուրդի առաջ դրված են շատ խնդիրներ, վոր
առանց ակտիվ գեղջկուհու ոգնության, դժվար կը
լինի իրագործել: «Մեզ պետք էն այժմ ինքնավստահ
կերպով կանգ առնել խորհրդային յերկրների դրա-
կան աշխատանքների վրա, ասելով, վոր մեզ մոտ
ամեն ինչ լավ եւ և ամեն ինչ բավարար: Ընդհակա-
ռակը, այժմ մենք պետք եւ խոսենք խորհրդային
շինարարության մեջ նկատվող թերությունների

մասին, մանավանդ գյուղում, վորովհետեւ ինչ վոր լավ ե, համեմատած թերությունների հետ չատ քիչ ե: Այդ թերությունները ի հարկե դիտավորապես բղխում ե նրանից, վոր մենք գեռ նոր ենք կառուցում մեր խորհրդային ապարատը, այն ել տգիտության ե լիապես տնտեսական քայքայման պայմաններում»: (Կազանովիչ):

«Գյուղացիներից ստեղծել կառավարության չուրջը ակտիվ անկուսակցականների լայն խավ, այդ՝ հնարավոր ե միայն այն դեպքում, յերբ գյուղի գործնական կարիքների չուրջը մասսայական աշխատանք տարվի, գյուղի խորհրդային շինարարության ընթացքում, գրավելով գյուղացիության՝ չրջանի, գավառի, նահանգի՝ ղեկավարման գործի մեջ»:

Կենդանացնել ու վոտքի կանգնեցնել խորհուրդները, գրավել դեպի խորհուրդը գյուղացիության լավագույն տարրերին, այդ ե այն ճանապարհը, վորով հնարավոր ե դուրս քաշել գյուղացիության անկուսակցական ակտիվին»: (Ստալին, Կենտկոմի խորհրդակցությանը տված ղեկուցումից):

Գյուղխորհուրդները ե չրջգործկոմները կանոնավոր չեն հավաքվում, անբավարար չափով ե կիրառվում աշխատավոր մասսաներին խորհրդային շինարարական աշխատանքներին քաշելու գործը:

Խորհրդային ստորին մարմիններն դեռ ամեն տեղ չեն հանդիսանում գյուղի հասարակական կյանքի կազմակերպողը: Մեծ մասամբ տանելով վարչական և գործադիր աշխատանքներ, բավարար չափով չեն զբաղվում տնտեսական աշխատանքներով, վոր կծառայե ազգաբնակչության կարիքներին և պահանջներին:

... Պետք և ստորին ապարատները զգան, վոր պատասխանատու են իրանք ընդհանուրի առաջ, վոր նրանք պարտավոր են ծառայելու իրանց ընտրողների կարիքներին ուշադիր, զգայուն և առանց ձևականությունների: (Կազանովիչ):

Համամիութենական ավագը—նախագան՝ Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միության Կենտրոնական Գործադիր Կոմիտեյի՝ հանդիսանում և Միխայիլ Իվանովիչ Կալինինը:

Նրա կենսագրությունը: Միխայիլ Իվանովիչ Կալինինը ծնվել է 1875 թվի նոյեմբերի 7-ին Տվեր-ըսկի նահանգի, Վերխնայա Տրոիցա գյուղում, գյուղական ընտանիքում: Մանկությունից ուսման ձգտում էր ցույց տալիս և ինքնուս կերպով սովորել և գրել—կարդալ: Հետո տեղավորվել է քաղաքային տարրական դպրոց, վորտեղ վերջացնում է մեծ հաջողությամբ: Դպրոցը վերջացնելուց հետո Կալինինը շուտով տեղափոխվում է Լենինգրադ և մրտնում փամփուլաժի գործանանն աշխատելու, վորպես

աշակերտ և մնում այնտեղ յերկու տարի. 16 տարեկան հասակում նա մտնում է, վորպես տոկար Պուտիլովսկի զավոդը, վորտեղ ծանոթանում է հեղափոխական գրականության և գաղտնի աշխատողներին հետ: 1898 թվին ընկ. Կալինինը մտնում է Սոցիալ-դեմոկրատական կուսակցության մեջ և մեկ տարուց հետո ձերբակալվում: Բանտում նստում է 10 ամիս: Ձերբակալվելուց հետո ընկ. Կալինինը տանում է հեղափոխական աշխատանք Թիֆլիսի բանվորների մեջ: Շուտով նրան, վորպես աքսորյալ տեղափոխում են Ռեվել քաղաքը, վորտեղից 1903 թվի հունվարի 9-ին նորից ձերբակալում են և տանում Լենինգրադ, վորտեղ նա մնում է 6 ամիս: Բանտում յենթարկվում անխիղճ տանջանքների և մի ամսից հետո նորից աքսորվում է Ռեվել քաղաքը:

1904 թվին նրան աքսորում են Սիրիւր, բայց վերադարձնում են ճանապարհից, վորովհետև սկսել երարդեն յապոնական սլատերազմը. նրան ուղարկում են Ուոնեցկի նահանգը, վորտեղ և մնում է մինչև 1905 թիվը յերբ և ազատվում է:

1906—1908 թվերին մետաղագործների միության մեջ պիտերյան կոմիտեյի անդամ է և տանում հեղափոխական աշխատանք պիտերյան զավոդներում: Բոլոր այդ աշխատանքներին զուգադիպում եր ձերբակալությունները: Յարական կառավա-

րության հետապնդման պատճառով աշխատելը դադնում ե անհնարին և ընկ. Կալինինը գնում ե գյուղ: Մի քանի ժամանակ նա պարապում ե գյուղատնտեսությամբ: 1909 թվին գնում ե Մոսկվա և 1910 թվին նորից ձերբակալում և Մոսկվայից հեռացվում: 1911 թվին գնում ե Լենինգրադ և մընում ե մինչև 1915 թիվը: 1916 թվին նրան նորից ձերբակալում են և ազատում ե միայն փետրվարյան հեղափոխությունը:

Հոկտեմբերյան հեղափոխությանն ընկ. Կալինինը գործոն մասնակցություն ե ունենում: 1919 նրան ընտրում են Ռ.Կ.Կ.Կ.Կ. անդամ և այդ թվից ել ընկ. Կալինինը ստանձնում ե համառուսական Կենտ. Գործ-կոմի նախագահի պաշտոնը:

1922 թվին ստանձնեց Հ. Կ. Գ.-ի նախագահի պաշտոնը և մինչև հիմա ել մնում ե նույն պաշտոնում:

Ընկ. Կալինինը իր կապերը բոլորվին չի կըտրում գյուղացիությունից: Հանձինս ընկ. Կալինինի կարծես թե մարմնանում ե բանվորա-գյուղացիական դաշինքը:

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԿԵՆՏԳՈՐԾԿՈՄԻ ՆԱԽԱԳԱՀՆ Ե
ԸՆԿ. ԱՐՏԱՇԵՍ ԿԱՐԻՆՅԱՆԸ

Տալիս եմք նրա համառոտ կենսագրությունը. Ծնվել ե 1886-ին Բալասանի, Բագվա մոտ ըն-

կած նավթարդյունաբերական Արվարձանում: Ուսանել ե Բազովում—մինչև 1905 թիվը, և ուսանողական տարիներին մասնակցել ե հեղափոխական շարժումներին: Այդ ժամանակ ել խմբագրել ե ռուսերեն անլեզալ սոցիալ-դեմոկրատական որդան «Ահազանգ»-ը (Н а ђ а т) և հրատարակել ե յերկու անլեզալ բրոշյուր: Լենինգրադի համալսարանի իրավաբանական մասնաճյուղը մտնելուց հետո ընդհատակյա պրոպագանդիստական աշխատանք ե վարել թե ուսանողության և թե բանվորության շարքերում: 1907-ից ընդհատակյա աշխատանք ե վարել նավթարդյունաբերական շրջանում, հայ և ռուս բանվորների շրջանում: Համալսարանը ավարտելուց հետո ստացել ե յերդվյալ հավատարմատարի (փաստաբան) ոգնականի պաշտոն և միաժամանակ պրոպագանդիստական և գրական գործունեյության հետ զբաղվել ե իրավաբանական աշխատանքով: Կարգացել ե բանվորական շրջաններում դասախոսություններ քաղաքատնտեսության, պետական ապահովագրության, բանվորական որենսդրության մասին: Խմբագրել ե ընկ. ՍՏ. Շահումյանի հետ միասին «Նոր Խոսք» մարքսիստական հանդեսը, և աշխատակցել ե «Бакинскій Рабочій» (Բազովա բանվոր) յերկշաբաթաթերթին: 1913-ին ձերբակալվել ե վորպես Բազովա մեծամասնական կազմակերպության անդամ և թնտարկությունից հետո

աքսորվել հինգ տարով Կովկասի սահմաններից։ Հետագա շրջանում վարել է գրական-մարքսիստական աշխատանք կուսակցական որդաններում։ Աշխատակցել է «Правда»-ին և «Պայքար»-ին։ 1917-ին ընտրվել է Բազմա բանվորական կոոպերացիայի կողմից դեմոկրատական խորհրդաժողովի (մեծամասնական Փրակցիայի) անդամ։ Միևնույն տարին հրավիրվել է Բազու, ուր աշխատատեղ է բանվորական բայոններում։ Ընտրվել է ռուս կոմ. կուսակց. Բազմա Կոմիտեյի անդամ և կուսակցական որդանների խմբագրական կոլլեգիայի անդամ։ Հոկտեմբերյան Հեղափոխությունից հետո ընտրվել է Բազմա Բ. Զ. և Գ. Խորհրդի, Գործադիր Կոմիտեյի անդամ և Բազմա բանվ. և Կարմ. բան. խորհրդի պաշտոնական որդանի խմբագիր։ Իսկ հետագայում ժող. Կոմ. Խորհրդի կազմակերպությունից հետո ընտրվել է կառավարության անդամ, վորպես Արդարադ. Կոմիտար։ Բազմա խորհրդի անկումից հետո Խորհրդ. Ռուսաստանում վարել է քաղաքական-հասարակական գրական աշխատանք Մոսկվա, Լենինգրադ և ուրիշ քաղաքներում։ Խմբագրել է «Կոմունիստ», «Կարմիր Դրոշակ», «Խորհրդային Կովկաս» որդանները։ Հայաստանի խորհրդայնացումից հետո ընտրվել է Հ Կոմ. կուս. Կենտրոնական Կոմիտեյի անդամ և Արդարադատ ժող. Կոմիտար։

1922-ին կառավարության վորոշմամբ ուղարկ-

վել և արտասահման Պուլիս և Ամերիկա: Վերադառնալուց հետո ընտրվել և Հայկենսագործկոմի Անդրկենսագործկոմի, Համամիութենական Կ. Գործկոմի անդամ: 1924-ին ընտրվել և Հայկենսագործկոմի նախագահ: Բացի դրական առանձին հոդվածներից և ուսումնասիրություններից («Известия Бак. Совета», «Նոր Խոսք», «Рабочий», «Правда», «Խորհրդային Հայաստան» և այլն) հրատարակել և առանձին՝ «Հայաստանի ապագան» (1919), «Կովկասյան պրոլետարիատի պատմությունից» I. II. (1919), «Հին և նոր արվեստը», «Իմպերիալիստական պատերազմը և Հայաստան», «Ստեփան Շահումյան», «Դաշնակցությունը—փաստերի դեմ» և «Հայ ագագայնականների ուղին»:

ՆՅՈՒԹԵՐ Յ-ՐԴ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

Գյուղխորհուրդը տեղական կարիքների համար միջոցներ և ստանում չըջանային դրամարկղից (տեղային բյուդջե): Շրջագործկոմին տրված և բյուդջետային իրավունք, վորը կարող և ինքնուրույն կերպով մի տարով վորոշել ծախսերի և յեկամուտների աճումը, չըջանը վերածում և ինքնուրույն տնտեսական միավորի, նա ապագայում ստանում և լայն հնարավորություններ, մեծ միջոցներ, ժողովրդական տնտեսության զարգացման ու աճեցման հետ միասին

Շրջանն այդպիսով ստանում է վոչ միայն իրավունք և պարտականություն, այլ և ստանում է տնտեսական հնարավորություններ իրագործելու իր իրավունքները և պարտականությունները: (Կազանովիչ, գյուղխորհուրդների աշխ. բարելավումը):

«Գյուղխորհուրդը ծախսում է միջոցներ գյուղի զանազան կարիքների համար: Գյուղացին և գեղջկուհին ևս ունեն կարիքներ, վորոնք իրանց ուժերով և առանձին չեն կարողանում բավարարել: Գյուղխորհուրդը պետք է վճարի շենքերի վարձը, աշխատակիցների աշխատավարձ, լուսավորության և վառելիքի, ընթացիկ նորոգումներ գյուղացական և այլ շենքերի, բժշկական կայանների, բուժարանների, շենքեր բժշկական կայանների, բուժարանների, անասնաբուժական կետերի, արհեստանոցների սկսական ծախս, գյուղատնտեսական գործիքների նորոգման համար և այլն: Ի՞նչպիսի յեկամուտներ ունեն տեղերը այդ բոլորի համար:

Յեկամուտների աղբյուրներից մեկը հանդիսանում է չրջգործկոմի իրավասության տակ գտնված ձեռնարկությունները (ջրաղացներ, ձիթահաններ, աղյուսի գործարաններ, արհեստանոցներ, հողերի յեկամուտներ և այլն), վորոնք գտնվում են խորհրդի իրավասության տակ:

Բացի դրանից կան մի շարք յեկամտային հոգ-

վածներ, վորոնք տրվում են տեղական կարիքներին համար համապետական հարկերից, միասնական գյուղատնտեսական հարկից, գործարանների, դավոդների, առևտրական-արդյունաբերական և այլ հարկերից: Բայց շրջանային բյուդձեյի հիմնական աղբյուրները պետք և լինեն, մանավանդ ապագայում, ձեռնարկություններից, հաստատություններից, արդյունաբերությունից, հողի վարձակալության յեկամտներից և այլն, և վորքան շրջ-գործկումը շատ յեկամուտ ստանա տնտեսական ձեռնարկություններից, այնքան ավելի քիչ կլինի մընացած հարկերը, վոր հավաքվում և ազգաբնակությունից»: (Կագանովիչ):

Այժմ սամբողջ յերկրի առաջ դրված և վոչ արդյունաբերական ծախսերի կրճատման խնդիրը, լինել խնայող, տնտեսել խորհրդային յուրքանչյուր կոպեկը, վորը մեզ անհրաժեշտ և, վորպեսզի բարձրացնենք գյուղատնտեսությունը և արդյունաբերությունը:

Տեղային բյուդձեն կազմելիս, պետք և ցուցահանել խիստ խնայողություն և տնտեսում յեղած միջոցների: Յեվ այստեղ պատգմավորուհին վորպես փորձված տնտեսուհի, կարող և շատ բանով ոգնել:

Ընկ. Լենինը դրել և այն մասին, վոր մենք «Տնտեսության մեծագույն խնայողության դնով

մեր յերկրում կարող ենք հասնել նրան, վորպեսզի բոլոր խնայած միջոցները գործադրենք մեր խոշոր մեքենայական արդյունաբերության վրա, ելեքտրոֆիկացիայի զարգացման, ջրատորֆի (ոգտագործելով ջրային և վառելանյութի ուժերը) վոլխոստրոյի կառուցումը վերջացնելու համար»:

Խորհրդային իշխանության հարկային քաղաքականությունը չափազանց տարբերվում է ցարական կառավարության քաղաքականությունից: Խորհրդային իշխանությունն աշխատում է հարկերի ծանրությունը դնել ունևորների ուսերին (Գյուղացության 20%-ը՝ չքավոր տարրը, բոլորովին ազատվում է գյուղատնտեսական հարկից, մնացածները վճարում են իրանց տնտեսության համեմատ): Ցարական կառավարությունը ձգտում էր ազատել մեծ հարկերից վաճառականներին, գործարանատերերին, իսկ ամբողջ հարկերի ծանրությունը դնում էր գյուղացու և բանվորի վրա:

«Ցարական ֆինանսների մինիստր, գրաֆ Կոկովցեվը, նախկին մինիստրների խորհրդի նախագան, հրատարակել է արտասահմանում մի գիրք, վորտեղ խոստովանում է, վոր հարկադրումը ամեն մի մարդու հասնում էր 11 ուրբլուց ավելի, մի քանի տվյալներով հասնում էր 12 ուրբլի 29 կոպ. յուրաքանչյուր մարդու և կազմում էր մի վեցերորդ մասը գյուղացու յեկամտի:

Մեր յերկրում այժմս ազդարնակության մի հոգու վրա ընկնում է 4 ուղղույց պակաս, առաջիկայում, հարկային չափը յուրաքանչյուր տարի, ավելի յավ բաժանվելու յե: Չքավորությունն ազատվում է, իսկ կուլակները ավելի շատ են հարկադրվում:

Յեթե վերցնենք 1921/22 թիվը հարկը կազմում էր 6 ր. 11 կ., 1922/23 թ.—3 րուբ. 98 կոպ., 1924/25 թ.—3 րուբ. 06 կոպ.:

Գյուղացիության հիմնական հարկը միասնական գյուղատնտեսական հարկն է: «Միասնական գյուղատնտեսական հարկը պետք է գյուղացու բոլոր տնտեսություններից յեկաժ յեկամտից վերցնել, վոչ միայն հողագործությունից, ինչպես տեղի յե ունենում այժմս»: (Համամիութենական խորհուրդների 2-րդ համագումար):

Համամիութենական խորհուրդների 3-րդ համագումարը, գոյություն ունեցող գյուղատնտեսական հարկի վերացման կողմ արտայայտվեց «Ամենամեծ զգուշությամբ պարզել գյուղացու ծուխի հարկադրման կարողությունը և ըստ այնմ վորոշել հարկի չափը»:

Հ. Ս. Ս. Մ. 2-րդ դումարման կենտգործկոմի 3-րդ նստաշրջանը հետևյալ փոփոխությունը մըտցրեց.

«Առաջին՝ հարկադրման ժամանակ չպետք է ինկատի ունենալ միայն ծուխերի հողագործության

աշխատանքը, այլ և բոլոր տեսակի աշխատանքի և
 յեկամտի աղբյուրները: Այնուհետև, փոխանակ
 97 տարբեր չափերով հարկադրումը, կիրառվում է
 միտախտակ, վորի հիման վրա գյուղական ծուխը
 հարկադրման է յենթարկվում վոչ միայն նրա հողի
 դեպյատինաչափը, այլ նրանից ստացած ուերլուց,
 տավարի գլխի համեմատ, այգու դեպյատինից և
 գյուղական ծուխի այլ յեկամտներից: Բացի այդ
 հարկի ծանրությունից ազատվելու են այն տնտե-
 սությունները, վորոնք ավելի թույլ են (չքավո-
 րությունը պիտի ազատվի հարկից) և պիտի ուժե-
 ղացնել հարկի չափը ավելի մեծ տնտեսությունների
 և ավելի ունևոր տնտեսությունների համար»:

Գեղջկուհի-պատգամավորուհին հարկահավաք-
 ման դեպքում պիտի ոգնի գյուղխորհուրդին, վոր-
 պեսզի ավելի ճիշտ գանձվի և վոր ամենագլխա-
 վորն է այդ դեպքում չքավորության չահերը չ'տու-
 թեն:

Յուրաքանչյուր գյուղի, չրջանի, գավառի աղ-
 քարնակությունն ունի ընդհանուր կարիքներ, վո-
 րոնք հոգացվում է տեղական դրամարկղից, իսկ
 պետությունն ամբողջապես ունի ընդհանուր պետա-
 կան յեկամուտներ և ծախսեր:

Մեր պետությունը ծախսում է իր միջոցները
 գյուղատնտեսության բարձրացման և արդյունա-
 թերության վրա, փոստ-հեռագրի պահպանման

վրա, նոր հեռագրական դժեր անցկացնելու համար, փոխադրական միջոցների վրա, հին ճանապարհներին և վազոններին նորոգման վրա, նորերին կառուցման վրա, փոստի կանոնավորման վրա, նոր փոստային բաժանմունքներ և կառուցվում գյուղական ազգաբնակչության համար, ելեքտրոֆիկացիայի վրա, գյուղատնտեսներ պահելու համար, ցուցադրական դաշտերի վրա, հողաչինարարության վրա, կարմիր բանակի պահպանման վրա, ժողովրդի լուսավորության և առողջապահության վրա և այլն:

1925—26 թվի համար հաստատված և հետևյալ հիմնական ծախսերը.

Գյուղատնտեսության համար	159.001.000	րուբ.
Արդյունաբերության	» 160.500.000	»
Ելեքտրոֆիկացիայի	» 69.100.000	»
Կոստերացիայի	» 25.035.000	»
Կոմմունալ վարկի	» 80.000.000	»
Շինարարության	» 5.957.000	»
Փոստ-հեռագրական	» 140.700.000	»
Փոխադրության	» 1.329.000.000	»
Կարմիր բանակի	» 635.480.000	»
Առողջապահության և Լուսավոր.	97.493.260	»

(Կենտ-կոմի և խ. Ս. Հ. Մ-ի ժողկոմխորհի

1926 թ. վորոշումը) 1925—26 տ. Պետության ընդհանուր ծախսերը 2.039.284. 776 րուբ. և կազմում:

Հայաստանի 1925—26 թվի ծախսերը կազմում են 12,610,8 ռ., իսկ 1926—27 թվի ծախսերը— 19,764,8 ռ.:

Մեք զինվորական ծախսերը կապիտալիստական պետութւոնների զինվորական ծախսերից քիչ ե:

Վո՞րտեղից ե ստանում պետութւոնը միջոցներ, վորպեսզի ծածկի բոլոր ծախսերը:

1925—26 տ. պետութւոնն ուղղակի հարկերից ստանալու եր 583 մլրոն ռուբլի: Սրա մեջ մտնում ե գյուղատնտեսական, արհեստավորական, յեկամրտային, ժառանգութւոնից հարկ և այլն: 1925—26 տ. քաղաքի վճարած հարկերն անհամեմատ շատ ե գյուղի վճարածից: Գյուղատնտեսական հարկը այս տարում կազմում ե միայն մեկ տասնվեցերորդը պետական բոլոր յեկամուտների մեջ: Պետութւոնը յեկամուտ ե ստանում և բաժից (ակցիզից): Բաժից ստացված յեկամուտը ցարական որերում կազմում եր յեկամուտների $\frac{3}{4}$ մասը, իսկ մեզ մոտ կազմում ե ամբողջ յեկամտի միայն $\frac{1}{3}$ մասը: Հիմնական յեկամտի գումարները, պետութւոնը ստանում ե արդյունաբերութւոնից, առևտրից և վոչ հարկային յեկամուտներից: Պետութւոյան կողմից 1925—26 տարվա ամբողջ յեկամուտը հաստատված ե 4.039.284.776 ռուբլի գումար:

Խորհրդային իշխանութւոնը ստանալով պե-

տական յեկամուտները ծախսվում և բացառապես աշխատավորության ոգտին:

Ցարական կառավարությունը, ազգաբնակչությունից հավաքելով հարկերը ծախսում եր Լուսավորության և Առողջապահության վրա նրանից միայն գրոշները: Միջոցների մեծագույն մասը ցարական կառավարությունը ծախսում եր իր պալատի վրա, շքախմբի, հանդեսների, ճոխ ճաշկերույթների, զորքի, ժանդարմերիայի վրա: Զորքի վրա ցարական կառավարությունը ծախսում եր 850 միլ. ռուբլի: Սրբազնագույն սինոդին տրվում եր յուրաքանչյուր տարի ցարական դրամարկդից 2,688,765 ռուբլի, հոգևոր դասի վորքերի պաշտպանության համար ամեն տարի տրվում եր 4·200·330 ռուբլի:

ՆՅՈՒԹԵՐ 4-ՐԴ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միությունը բռնում և հսկայական յերկրամաս (տերիտորիա): Այդ տարածության վրա ապրում են 130 միլիոն ազգաբնակչություն: 1897 թ. ցարական Ռուսաստանի ընդհանուր մարդահամարին, յուրաքանչյուր 100 մարդուն ընկնում եր 43 հոգի ուս, իսկ մնացած 57 հոգին պատկանում էին զանազան ազգություններին (17 Ռւկրայնացի, 6 լեհ, մոտավորապես 5 բելոուս, 4 հրյա, 3 թաթար, 3 կիրգիզ—կազակ):

Վորպեսզի հեշտ կերպով կարողանա ճորտության մեջ պահել բազմաթիվ ժողովուրդներին, ցարական կառավարութիւնը, դիտմամբ կասեցնում եր նրանց զարգացումը և պահում եր նրանց խավարի մեջ: Բոլոր ազգութիւնները, բացառութեամբ վելիկոռուսներին հաշվում եյին «ոտարազգյաններ»... Նույնիսկ տիրող կրօնը համարվում եր ուղղափառ դավանանքը, իսկ մնացածները, կամ հետապնդում եյին, կամ մի կերպ տարվում: Մեծ մասամբ, չեւ թույլատրում բաց անելու դպրոցներ մայրենի լեզվով: Բոլոր դպրոցներում դաստարվութիւնը տարվում եր ռուսերեն լեզվով, դպրոց մտնելու համար բոլոր ազգութեան յերեխաները պիտի գիտենային ռուսաց լեզուն: Այդ ել միայն մատչելի եր հարուստի յերեխաների համար, իսկ մնացած ազգաբնակչութիւնը մնում եր անգրագետ: Այնպես լոր այժմս ել 100 հոգի թաթարից, կալմիկից, ուզբեկից 2-3 գրագետ ե»: (Քաղաքագիտութեան դասագիրք գյուղական գեղջկուհիների համար):

Յարական կառավարութեանը, կալվածատերերին և գործարանատերերին ձեռնառու եր տարբեր ազգութիւնների աշխատավորութեան մեջ տարածել ատելութիւն և բաժան-բաժան անել նրանց: Նրանք հետապնդում եյին լորոչ նպատակ՝

«Այդ նպատակն ակնհայտնի յե՝ ժողովրդական

մասսաների ուշադրությունը, ինքնակալության դեմ՝ պայքարելուց հեռացնել, կատաղի կռվի մղել ազգաբնակչության քաղաքականապես հետամոնացներին հեղափոխականների դեմ, մեկնույն ժամանակ ներշնչել սարսափ ամեն մի «փողոցային» շարժման, ստեղծելով սոցիալ-դեմոկրատների համար թե բարոյական և թե տեխնիկական արգելանքներ խանգարելով նրանց դեմոնստրատիվ շարժումներ կազմակերպելուն և վերջապես համախմբել բոլոր հետադիմական ուժերին, վորոնց կարելի չե կռվի մղել հեղափոխական պրոլետարիատի դեմ, վորի կողքին կանգնած եր և ինտելիգենցիան»։ (Լենին, յերկ. ժող. 4-րդ հատոր)։

Բոլոր ազգությունների աշխատավորության— ուսւ գյուղացու, լեհի, ուկրաինացու, թաթարի և և այլն բոլորի շահերը մեկ ե։

Նրանք բոլորը հավասար չափով և միատեսակ են տանջվել կալվածատերերի կողմից, լինի դա՞ ուսւ, ուկրաինացի կամ լեհ և այլն։ Քաղաքացիական կռվի ընթացքում Կարմիր բանակի մեջ, կռվում եյին և՛ ուսւը, և՛ ուկրաինացին, և՛ լեհը, և՛ լատիշը, և՛ հրյան։ Նրանք բոլորը կռվում եյին կալվածատերերի և գործարանատերերի դեմ, պաշտպանելով իրանց սիրելի խորհրդային իշխանությունը։

«Կալվածատերերը և դրամատերերը ինչ գնով ել վոր լինի ցանկանում են անջատել տարբեր ազգու-

թյունների բանվորներին, իսկ նրանք (բուր-
ժուազիան) աշխարհի ամենաուժեղները միանում են
իրար, ինչպես միլլիոնավոր դործերի փայտերեր,
և՛ ուղղափառներ, և՛ հրյաներ, և՛ լեհեր, և՛ ռուս-
ներ, և՛ ուկրայնացիներ մի խոսքով նրանք ուլքիր
ունեն կապիտալ, համերաշխ կերպով շահագործում
են ամբողջ ազգերին»։ (Լենին)

«Բանվոր դասակարգի շահերը պահանջում են
հակառակը՝ առանց բացառության բոլոր ազգու-
թյունների իրավունքների հավասարեցում և ազ-
գամ իջյան բոլոր պատենչների վերացում։ Հին, ճշն-
ված ազգությունների աշխարհին, ազգային յերկ-
պառակտումներին կամ ազգային խտրություններին
բանվորները հակադրում են նոր աշխարհ—բոլոր
ազգությունների աշխատավորությունը մի միու-
թյուն են կազմում, վորտեղ չկա վոչ մի արտոն-
յալ վիճակ և վոչ մի մարդ չի ճնշում իր նման մար-
դուն»։ (Լենին)։

«Կապիտալիստների և կալվածատերերի կառա-
վարությունը վոչնչացնելով, վորոնք հանդիսանում
եյին ազգային ատելության հիմնական տարածող-
ները և իշխանությունը հանձնելով պրոլետարիա-
տին, Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը մի հար-
վածով փչրեց ազգերի ճնշման դարավոր շղթա-
ները, վերացրեց հին վերաբերմունքը ժո-
ղովրդների միջև, վերացնելով ազգային ատելու-

թյունը ամենուրեք, հող պատրաստեց ազգերի համերաշխ աշխատանքի համար և գրավեց վոչ միայն Ռուսաստանի այլ և Յեվրոպայի և Ասիայի պրոլետարիատի հավատը:

Աղգուլթյունների հանրապետությունների միացումը՝ խորհրդային Հանրապետությունների Միության մեջ հանդիսանում է ղինվորատնտեսական և քաղաքական միություն՝ խորհրդային իշխանության» (12-րդ համագումարի բանաձևերից):

«Վերջապես, խորհրդային իշխանության կառուցվածքը, ինքը, իր դասակարգային բնույթով՝ ինտերնացիոնալիտական է, վոր խորհրդային հանրապետությունների աշխատավոր մասսային մղում է միանալու և սոցիալիստական մի ընտանիք կազմելու:

Բոլոր այդ հանգամանքները հրամայողաբար պահանջում են խորհրդային հանրապետությունների միանալուն՝ մի միութենական պետության մեջ, վորն ընդունակ կդառնա ապահովելու արտաքին վտանգից և ներքին տնտեսական հաջողության և ժողովուրդների լիակատար ազդային ազատության զարգացման յերաշխիք կլինի:

խորհրդային հանրապետությունների ժողովուրդների կամքով հավաքվել ելին մոտիկ անցյալում՝ իրանց խորհուրդների համագումարում, վորտեղ և միաձայն վորոշում կայացրել կազմելու

Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետութիւնների Միութիւն, վորը հանդիսանում է յերաշխիք այն բանին, վոր դա ազգութիւնների կամավոր իրավահավասար միացումն է, վոր յուրաքանչյուր հանրապետութիւն իրավունք ունի ազատ կերպով դուրս գալու միութիւնից, վոր Միութեան մեջ մտնել կարող են բոլոր սոցիալիստական խորհրդային հանրապետութիւնները, ինչպես արդեն գոյութիւն ունեցողները այնպես և ապագայում կազմակերպվողները, վոր նոր միութենական պետութիւնը հանդիսանում է 1917 հոկտեմբերի նվաճումների անմիջական հետեանքը, վորը հիմք է կազմում խաղաղ համակեցութեան և ազգութիւնների համագործակցութեան, վոր նա ներկայանում է միակ հակառակորդը համաշխարհային կապիտալիզմի և նոր վճռական քայլերով ընթանում է առաջ այն ճանապարհով, վոր միացնի բոլոր յերկրների աշխատավորութիւնն ու կազմի Համաշխարհային Սոցիալիստական Խորհրդային Հանրապետութիւն»։ (Հ.Ս.Խ.Մ-ի կազմակերպման դեկլարացիան) :

Կուսակցութեան 12-րդ համագումարը մատնանըչեց, վոր «փաստորեն բոլոր ազգութիւնների իրավունքի հավասարութիւնը դեռ բավական չէ, պետք է ոգնել այն աշխատավոր մասսային, վորը հետ է մնացել կենտրոնական Ռուսաստանից՝ հասնելու նրան։ Յեւ կուսակցութիւնը և խորհրդային իշխա-

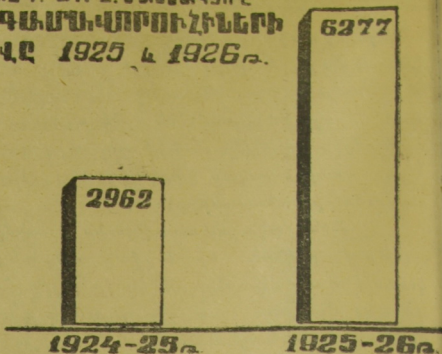
նությունը մի շարք միջոցներ են ձեռնարկում վերականգնեցնելու և զարգացնելու փոքր ազգությունների տնտեսությունները (Կոոպերացիայի զարգացում, արդյունաբերության ուժեղացում, տնայնագործներին ոգնություն և խոշոր արդյունաբերության աստիճանական զարգացում») : (12-րդ համագումարի բանաձևերից) :

Ճնշման քաղաքականությունն առանձին ծանրությամբ ընկնում էր ճնշված ազգությունների կանանց վրա : Արևելքում կնոջը չեյին ճանաչում վորպես մարդու : Նրան վաճառում և գնում էյին գրամով : Ամուսնացնում էյին, ավելի ճիշտ ծախում : Բոլորովին յերեխաներին, ութ տարեկան աղջկան ամուսնացնում էյին զառամյալ ծերունիների հետ : Ամենածանր աշխատանքն ընկնում էր կնոջ ուսերի վրա : Նրան չեյին սովորեցնում գրագիտություն և նա զուրկ էր բոլոր իրավունքներից : Խորհրդային իշխանությունը արևելյան աշխատավորուհուն տրգամարդուն հավասար իրավունքներ տվեց :

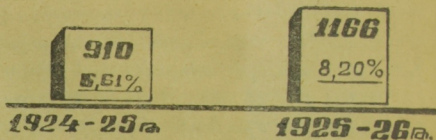
1924 թվին Խորհրդային Արևելքի խորհուրդների մեջ կնոջ թիվն էր 3704, 1925 թվին արդեն հասել է 17,596-ի :

Ազգային հանրապետություններում և շրջաններում պատգամավորուհիների թիվը հասնում էր 1923/24 թ. 25,028, 1924-25 թ. 58,410, իսկ 1925-26 թվին միայն 8 ազգային հանրապետու-

ՊԱՏԳ. ԺՈՂ. ՄԱՍՆԱԿԱՅՈՂ
 ՊԱՏԳԱՄԱՍՈՐՈՒՆԵՐԻ
 ԹԻՎԸ 1925 և 1926 թ.

ԿԱՆԱՆՍ ԹԻՎԸ
 ԳՅՈՒՆԽՈՐԶՐԵՆԵՐՈՒՄ
 1925 և 1926 թ.

թյուններ ունեյին 32.837 պատգամավորուհի:

Արևելյան կնոջ թիվը 1924 թվի Հունվարի 1-ին աղգային հանրապետություններում և շրջաններում հասնում էր 6662, իսկ 1925 թվին հասել էր 11470-ի, 1926 թվի Հունվարի 1-ին 18 հանրապետություններում 19785:

Աղջիկների թիվը Կոմեյերիտմիության մեջ ընդհանուր թվի 10,6% էր կազմում 1925 թվի հունվարի 1-ին, իսկ 1926 թվի Հունվարի 1-ին արդեն 13,9% (ընդհանուր թվի):

Արևելքում կինը դեռ մասսայի մեջ լինում է միայն ծածկված յերեսով, և չի լինում այն տեղերում վորտեղ տղմարդն է լինում, այդ իսկ պատճառով ել կաղմակերպված են կանանց հատուկ ակումբներ: Այդ ակումբներին կից կա դպրոց անգրագիտությունը վերացնելու նպատակով, արհեստանոցներ, վորտեղ, արևելուհին սովորում և զանազան արհեստներ, յերեսաների կոնսուլտացիա, պիոներական խմբակներ աղջիկների համար: Այդպիսի ակումբներ 1922 թվին կար 22, 1923 թվին—27, 1924 թ. 51, 1925 թ.—64: Շատ տեղերում կա ակումբներում աշխատավորուհու անկյուններ: Այդպիսի անկյունների թիվը 1924 թվին 116 էր, 1925 թ.—281:

ՆՅՈՒԹԵՐ 5-ՐԴ ՁՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

Գեղջկուհին գյուղատնտեսության մեջ մեծ դեր է խաղում:

1922 թվին գյուղատնտեսական արտադրողականությունն ուսումնասիրելիս, որինակ, Լենինգրադի նահանգի գեղջկուհու աշխատանքը գյուղատնտեսության մեջ կազմում էր հետևյալ տոկոսները:

«Հողագործության մեջ կնոջ մասնակցությունը 34,5, տղամարդկանց—55,0, պատանիներին—10,5: Խոտահարքի մեջ կանայք մասնակցում են 40,0, տղամարդիկ—53,5, պատանիներ 6,5, անասնապահության մեջ կանայք 67,5, տղամարդիկ 31,0, պատանիներ 1,5, անտառային տնտեսության մեջ կանայք 33,0, տղամարդիկ—67,0. տնային տնտեսության մեջ կանայք—96,5 տղամարդիկ—3,5. գյուղատնտեսական մեթոդների պատրաստմա գործում կանայք մասնակցում են—100,0, տղամարդիկ—0:

Այս թվերն արդեն ապացույց են: Սրանից յերևում է, վոր կինը—գեղջկուհին մասնակից է բոլոր գյուղատնտեսական աշխատանքներին: Իսկ տնտեսության այնպիսի ճյուղը ինչպիսին է անասնապահությունը, այգեգործությունը, բանջարաբուծությունը և տնային տնտեսությունը. բոլոր այդ ճյուղերում կնոջ վրա ընկնում է աշխատանքի ամենածանր մասը: Այգեգործության և բանջարաբու-

ծության մեջ կնոջ աշխատանքը կազմում է 75%-ը .
 թռչնաբուծության և կաթնատնտեսության մեջ—
 95%-ը» . (Լեյնել—Ֆինկովսկի—գեղջկուհին գյու-
 ղատնտեսության մեջ) : Գեղջկուհին առավել ևս մեծ
 մասնակցություն ունի բոլոր արհեստների մեջ :

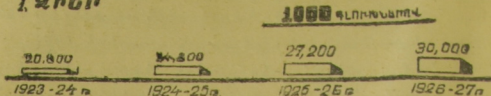
Համեմատելով գեղջկուհու խաղացած դերը
 տնտեսության մեջ, նրա հասարակական—քաղաքա-
 կան կյանքին մասնակցելուն կը տեսնենք, Վոր բոլո-
 բովին հետ է մնում կինը այդ ասպարեղից : Գյուղի
 հասարակական բոլոր կազմակերպություններին
 քիչ մասնակցություն է ցույց տալիս կինը : Մինչև
 այժմ միայն հարյուրով, հազարով գեղջկու-
 հիներ մասնակցում են խորհուրդներին, կոոպերա-
 ցիային և այլն : Պատգամավորուհին պետք է գյու-
 ղի ամենաակտիվը լինի, նա պետք է քաշի գյուղի
 գեղջկուհիներին մասսան դեպի հասարակական աշ-
 խատանքը . գեղջկուհուն ամեն կերպ ոգնության
 կգա կոմունիստական կուսակցությունը և խորհրդ-
 դային իշխանությունը :

1925 թվի Միջազգային կանանց որվա առթիվ
 հրատարակված է հետևյալ վորոշումը՝

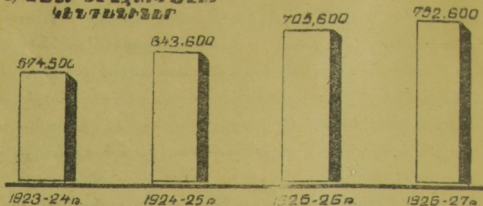
«Գեղջկուհու իսկական դերը գյուղատնտեսու-
 թյան մեջ, նրա դերը տնայնագործության, գեղջ-
 կուհու կազմած %-ը քաղաքակնեքի մեջ . այս բոլորը
 թելադրում են հրամայողական անհրաժեշտություն՝
 ա) ոգնել, գյուղացիական այն տնտեսություննե—

ԱՆԱՄԱԴԱՅՈՒՐՅԱՆ ԶԱՐ- ԳԱՑՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ 1923 - 27 թ.

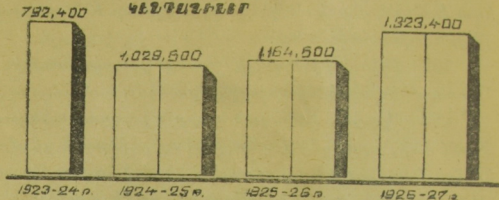
1. ԶԻՆՐ

2) ԱՄՆԻ ՅԵՂԱՌՈՒԹՅԱՆՈՒ ԿԵՆԴԱԶԻՆԵՐ

3) ԽՈՐՈՐ ՅԵՂԱՌՈՒԹՅԱՆՈՒ ԿԵՆԴԱԶԻՆԵՐ

րին, վորտեղ ղեկավարում ե գեղջկուհին, կանգնելով տնտեսության գլուխը, տալով գյուղատնտեսական հարկ, հողաշինարարական գործը կարգավորել, մատակարարել սերմացու և անտառային նյութեր, կենդանիներ, աշխատանքին ոգնելու և գյուղատնտեսական գործիքներ և այլն. բ) կադմակերպել յերեսխաների համար հիմնարկներ վոչ միայն ամառային ուժեղ աշխատանքի ժամանակ, այլ և ամբողջ տարվա ընթացքում. գ) միջոցներ ձեռնարկել վերացնելու բյուրոկրատիզմը դատական և վարչական մարմինների կողմից. դ) քաշել գեղջկուհուն գյուղատնտեսական — կուլտուրական աշխատանքի, կոոպերատիվ կազմակերպության մեջ, փոխադարձ ոգնության կոմիտեների, դատական ասպարիզում, գյուղխորհուրդներում և շրջագործկոմներում. յե) լուրջ միջոցներ ձեռք առնել անդրագիտությունը վերացնելու համար և աղջիկներին գրավել գեպի դպրոցները, դասընթացները և խմբականները»։ (1925 թ. 8 մարտի համառուսական կենտգործկոմի վորոշումը) :

«Գյուղական տնտեսությունն արդյունաբերության վերականգնեցման բազան ե և հետևաբար բանվոր դասակարգի աճեցման զարկ տվողը, և վերջապես գյուղական շուկան ե արդյունաբերության արտադրանքների լայն սպառողը: Գյուղական տնտեսությունը մի կողմից ել հանդիսանում

ե մեր արդյունաբերության մշտական հում նյութեր մատակարարողը։ Այդ պատճառով ել հնարավոր ե գյուղական տնտեսության ոգնել, վարկ տալ, վոչ միայն խորհրդային իշխանության շահերի տեսակետից, այլ և արդյունաբերության զարգացման արագ թափին նպաստելու համար։ (13-րդ կուս. կոնֆերանսի բանաձևերից)։

Շնորհիվ կոմունիստական կուսակցության և խորհրդային իշխանության տարած ուղիղ քաղաքականությանը, գյուղական տնտեսությունը վերջին տարիները բավականաչափ ամրացավ և բարձրացավ։ Ահա որինակ. ինչպես ե աճում գյուղական տնտեսությունը, 1925 թվին ընդհանուր (վալավոյ) գյուղատնտեսական մթերքները հասնում եր 9 միլիարդ ուրբլուց ավելի, վոր կազմում ե 71%-ը նախապատերազմյանի (1913 թվին մթերքները հավասար եր 12 միլիարդ ուրբլու)։

1925—26 տարում յենթադրվում ե մթերքների արժեքը հասցնել մինչև 11 միլիարդ ուրբլու, վոր կազմում ե նախապատերազմյանի 88%-ը (հաշվելով նախապատերազմյան ուրբլիներով)։ Յեթե վերցնենք գյուղատնտեսության արտադրության առանձին ճյուղերը, այն ժամանակ աճումը արտահայտվում ե հետևյալ կերպ՝ հացահատիկներ (ցորեն, գարի, հաճար և այլն) 1925 թվին կազմում եյին 307,2 միլիոն ուրբլի կամ նախապատե-

րազմյանի 33,7%-ը, իսկ 1925—26 թվին արդեն կազմում է 693,1 միլիոն ռուբլի կամ 76,4%-ը: Վուչի արտադրությունը 1925 թվին կազմում էր 52,1 միլիոն ռուբլի (69% նախապատերազմյան): 1925—26 թ. վուչի արտադրությունը կազմում է 67 միլիոն ռուբլի կամ 89,6%-ը: Ձեթային սերմեր 1925 թվին 115 միլիոն ռուբլի, 1925—26 թվին—155,6 միլիոն ռուբլի, վոր կազմում է 135,3% նախապատերազմյանի: Բամբակի արտադրությունը 1925 թվին հավասար էր 82,2 միլիոն ռուբլու կամ 44% նախապատերազմյանի, 1925—26 թվին 165,4 միլիոն ռուբլու կամ 85,5% նախապատերազմյանի:

Գյուղատնտեսությունը մեզ մոտ քիչ չահավետ է՝ պատճառը այն է, վոր նա տարվում է շատ հետամնաց ձևերով: Դիագրամայից պարզ յերևում է թե վորքան անչահավետ է մեր յերկրի գյուղատնտեսությունը համեմատելով ուրիշ յերկրների հետ՝

Քանի փութ հաց է տալիս մի գեսյատին հողը զանազան յերկրներում.

Հոլանդիայում 170 փութ

Բելգիայում 156 փութ

Անգլիայում 147 փութ

Գերմանիայում 132 փութ

Ռուսաստանում 45 փութ

Հայաստանում աշնանացանից ստացվում է 56 փուլթ, իսկ գարնանացանից 47 փուլթ:

(Թվերը կենսովիճվարի 26 թվերից)

«Ռուսաստանում պատերազմի առաջին տարին ցորենի բերք ստացվում էր մի դեսյատինից 45 փուլթ: Նույն թվին Ամերիկայում ստացվել է 75 փուլթ, Գերմանիայում 130 փուլթ, Անգլիայում մոտ 150 փուլթ, իսկ Հոլլանդիայում 170 փուլթ: Հոլլանդիայում մի դեսյատինի բերքը չորս անգամ չատ է Ռուսաստանից:

Ամբողջ Յեվրոպայում չկա մի յերկիր, վորտեղ հացի բերքը ցածր լինի Ռուսաստանից: Նույնիսկ կմախքացած Սերբիայում բերքը ավելի բարձր է: Դժբաղդ՝ քարուքանդ յեղած Տաճկաստանը նույնպես հավաքում է ավելի լավ բերք: Հնդկաստանի աղքատ դյուղացիները, վորոնք չբազմապատված են անգլիական կապիտալի ցանցերով, նրանց աղքատությունը չի լաված և չի տեսնված վոր մի յերկրում: Բայց իրանց դժբաղդ մի կտոր հողից հավաքում են ցորենի ավելի լավ բերք, քան Ռուսաստանը նույնչափ տարածություն հողից: Միայն աֆրիկական յերկրներից մեկում—Թունիսում մի դեսյատին հողից ցորեն հավաքում են ավելի քիչ, քան Ռուսաստանում: այդ ել այն պատճառով, վոր Թունիսի հողը անբերրի յէ: Թունիսում վարսակի բերքը Ռուսաստանից բարձր է:

Ռուսաստանի բերքը վոչ միայն ցածր է, այլ ամենաանհուսալի և փոփոխական է: Ռուսական հողը հյուծված է, վատ պարարտացվում է և վատ ել մշակվում: Այդ պատճառով ել տարեց-տարի բերքը վատթարանում է: Մեկ-յերկու լավ բերքից հետո Ռուսաստանում լինում է հսկայական անբերրիություն կամ մի շարք տարիների անբերրիություն»: (Ոսինսկի):

Մինչև հիմա գյուղացիները դժվարությամբ են համոզվում գյուղատնտեսի տարածած նոր գյուղատնտեսական ձևերի հետ, աշխատում են նախնիկների պես, չեն անցնում բազմադաշտ սիստեմին և չեն կռվում վնասատուների դեմ:

Փոխանակ այն բանին, վոր գյուղատնտեսի ղեկավարությամբ կռվեն դաշտային մկների և վնասատուների դեմ և բարձրացնեն գյուղատնտեսության արտադրությունը, շատերը դեռ գերողասում են աստվածային ոգնությունը:

Առաջագետ գեղջկուհիները պետք է ոգնեն 14-րդ կուս. համագումարի վորոշումները կյանքի մեջ կիրառելուն, այն է՝ «ոգնել և զարկ տալ գյուղատնտեսության բարձրացմանը, ուշադրություն դարձնելով հողագործության կուլտուրայի վրա, զարգացնել տեխնիկական կուլտուրան, բարձրացնել հողագործության տեխնիկան (տրակտորների գործածության, գյուղատնտեսության ինդուս-

տրալիզացիան, կանոնավորել հողաշինարարական գործերը) և ամեն կերպ ոգնել զանազան ձևի գյուղատնտեսության կոլլեկտիվիզացիային»:

Յերբ մենք հաղթահարենք հետամնացությունը, բարձրացնենք կուլտուրան, այն ժամանակ այն թավր, վորը կա գյուղատնտեսության մեջ, կստանա հսկայական չափեր:

Գյուղատնտեսության բարձրացումը, հսկայական փոփոխություններ առաջացրեց իրանց գյուղատնտեսության մեջ:

Գյուղատնտեսության բարձրացմամբ նոր տրնտեսական քաղաքականության պայմաններում առաջանում ե և գյուղի շերտավորումը: Այդ շերտավորումը նոր յերևույթ էի հանդիսանում: Բայց նա ընթանում ե բոլորովին այլ պայմաններում—պրոլետարիատի դիկտատուրայի պայմաններում: Որհնդային իշխանությունը այդ բանից էի կարող խուսափել, այն պատճառով, վոր գյուղացիության տնտեսությունը զարգանում ե տարբեր ուժգնությամբ: Այդ շերտավորումը Որհնդային իշխանությունը և Կոմունիստական կուսակցությունը նախատեսել եյին և առաջ:

«Նոր տնտեսական քաղաքականության անցնելը՝ գյուղում կը գտնի իր շերտավորման արտահայտությունը. մոտ ապագայում կավելանա և կուժեղանա վորոշ ժամանակով նոր գյուղացիական

բուրժուազիան, մի կողմից առաջանալով հարուստ գյուղացիներից և մյուս կողմից պրոլետարիզացիայի կենթարկի չքավոր տարրերին»:

(XIV կուս-կոնֆերենցիայի բանաձևերից):

Կոմմունիստական-կուսակցության XIV-րդ համագումարը վորոշեց տեսակարար կշիռը և վերաբերմունքը դեպի գյուղի յուրաքանչյուր խավը:

«Յեթե չքավորությունը և առաջին հերթին բատրակները ներկայանում են պրոլետարիատի հենարանը գյուղում, ապա ուրեմն միջակ գյուղացին հանդիսանում է և պետք է հանդիսանա նրա կայուն դաշնակիցը: Չի կարելի վոչ մի բոլե մոռանալ, վոր վոչնչացնելով կալվածատիրական հողատիրությունը, վորի հետևանքով և ամբողջ հողը անցավ գյուղացիության ձեռքը և հողի առևտուրը վերացնելով (հողի ազգայնացում) գյուղացիության միջակ խավը չափազանց ուժեղացավ և այդ մասը չնայած շերտավորման պրոցեսին կաղմում են գյուղացիության հիմնական մասսան: Չունենալով այդ մասսան, վորպես կայուն դաշնակից կամ սահմանափակվել միայն շեղոքացնելով այդ շերտը, այժմ՝ պրոլետարական դիկտատուրայի ամրանալուց հետո, չի կարելի կառուցել սոցիալիզմ»:

(XIV կու-համագումարի բանաձևերից):

«Չկա վոչ մի դեկրետ (որենք) Խորհրդային իշխանության վոչ մի վորոշում, վորտեղ չեշտված

չլինի գյուղացիներէ յերեք գլխավոր խմբերի տար-
բերությունը: Առաջին խմբակը—չքավորությունն
ե (պրոլետար, կիսապրոլետար, ինչպես ընդուն-
ված ե ասել տնտեսական գիտություններէ մեջ):
Այդպիսիների թիվը շատ—շատ ե: Յերբ կալվածա-
տերերի և կապիտալիստների իշխանությունն եր,
ամբողջ լուծի ծանրությունն ընկնում եր չքավոր-
ների վրա: Ամբողջ աշխարհում, սոցիալիստական
չարժման ամենակայուն հենարանը հանդիսանում
են բանվորները և նրանց աջակցող գյուղական չքա-
վորությունը: Յերկրորդ խմբակը կուլակներն են,
այսինքն հարուստ գյուղացիները, վորոնք շահա-
գործում են ուրիշի աշխատանքը, կամ վարձելով
աշխատողներին, կամ դրամը շահով տալով և կամ
նման բաներ: Այդ խմբակը ձեռք ե մեկնում կալ-
վածատերերին և դրամատերերին, Սորհրդային
իշխանության թշնամիներին: Յերրորդ խմբակը
միջակ գյուղացին ե. նրանք Սորհրդային իշխա-
նության թշնամիները չեն. կարող են լինել նրա
բարեկամները, մենք դրան ձգտում ենք և նրան
կհասնենք: Սոցիալիզմի բոլոր ուսուցիչները միշտ
ճանաչում եյին, վոր բանվորներն են կապիտա-
լիստների և կալվածատերերի իշխանության տա-
պալողը, վորպեսզի իրականացնեն սոցիալիզմը:
Բայց միջակ գյուղացիության հետ կարելի չե հա-
մաձայնության գալ և անհրաժեշտ ե համաձայ-

նությունը»։ (Լենին, յերկերի ժողովածու XVI-րդ հատոր յերես 29)։

Կուսակցությունը տալիս է չքավորության հետ աշխատելուն հատուկ նշանակութուն, չքավորությանը քաշելու հասարակական-քաղաքական ակտիվ աշխատանքի։

«Չքավորության մեջ աշխատելու փորձերը, առանձնապես վերջին խորհուրդների ընտրությունների ժամանակ, ամբողջապես հաստատեց Կենտկոմի պլենումի վորոշման ճշտությունը չքավորության կազմակերպման մի շարք միջոցների ձեռնարկելուն։ Չքավորների ժողովները և առանձին փորձերը նրանց խմբակների աշխատանքը կանոնավորելու, ցուցահանեցին խորհուրդների կենդանություն և աշխուժություն և ստեղծվեց լայն չափով անկուսակցականների ակտիվ մասսա։ Այնտեղ, վորտեղ աշխատանքը տարված է չքավորության հետ, նկատվում է նրանց քաղաքական ակտիվությունը, ավելի սերտ կապակցություն է առաջացել չքավորի և միջակ գյուղացիության մասսայի կողմից կուսակցության և խորհուրդների հետ և լավ հետևանք է ստացվել վերընտրություններից։

... Չքավորական խմբակներ կարող են կազմվել խորհուրդների, կոոպերացիայի և փոխոգկոմներին կից՝ չքավոր և բաւորակ անդամներից։

ավելի կազմակերպված ուժերով գյուղի թույլ տնտեսուկթյունների շահերը պաշտպանելու, այդ կազմակերպուկթյան միջոցով: Ջրավորների խումբակի աշխատանքը սերտ կերպով կապված պետք է լինի համապատասխան կազմակերպուկթյունների ֆրակցիաների հետ: Կենտկոմը առաջարկում է հատուկ ուշադրուկթյամբ ուսումնասիրել ջրավոր խմբակների փորձը, նորից պնդելով վճռական պայքար մղել բոլոր այն փորձերի դեմ, վոր ուզում են վերադառնալ ջրավորների կոմիտեների աշխատանքներին (սխտեմին)»: (Կենտկոմի Կազմ-բյուրոյի վորոշուկմներից): Գեղջկուհիները փոխողկոմներում: 1925 թվ. Խորհրդ. Ռուսաստանում ընտրվել են 5.168 հոգի, իսկ 1926 թվին 5.581 գեղջկուհիներ:

ՆՅՈՒԹԵՐ 6-ՐԴ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

Բանվորուհին գործարանում պատրաստում է չիթ և ուրիշ առարկաներ, վորոնցից ոգտվում է գեղջկուհին, գեղջկուհին պատրաստում է հաց, վորն ուտում է բանվորուհին: Գյուղատնտեսուկթյունը սերտ կերպով միացած է արդյունաբերուկթյանը:

«Գյուղատնտեսուկթյունը չի կարող ապրել, չի կարող իր գոյուկթյունը պաշտպանել, չարտահանելուկ քաղաքի շուկան իր արտադրած գյուղատնտեսու-

կան մթերքները և հում նյութերը, վորի փոխարենն չստանա քաղաքից գործարանային արդյունաբերությունից աշխատանքի համար անհրաժեշտ գործիքներ: Պետական արդյունաբերությունը նույնպես չի կարող զարգանալ, յեթե գյուղացիական շուկան չսպառի գործարանային ապրանքը, տալով նրա փոխարենն սպառելու նյութեր և արդյունաբերությանը հում նյութեր: Հետևաբար մեր սոցիալիստական արդյունաբերության գոյության աղբյուրը հանդիսանում է մեր ներքին շուկան և ամենաառաջինը գյուղացիական շուկան, գյուղատնտեսությունը: Այդ պատճառով եւ գյուղի և քաղաքի զոդման (սմիչկայի) խնդիրը, հանդիսանում է մեր արդյունաբերության գոյության, պրոլետարիատի գոյության, մեր հանրապետության կյանքի և մահվան և վերջապես մեր յերկրի սոցիալիզմի հաղթության խնդիրը: (Ստալին, 13-րդ կուս. համագումարի արդյունքները):

Քաղաքի արդյունաբերությունը ինչ տվեց 1922/23

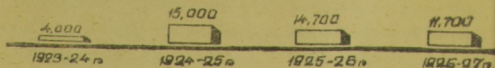
թվին գյուղական տնտեսությանը.

Գյուղատնտեսական գործիքներ	67,1
Շինարարական նյութեր	46,9
Տնտեսական »	63,9
Սպառման նյութեր (ուտելիք)	129,4
Հագուստեղեն և մանուֆակտուրա	178,7
Կոշկեղեն	122,9

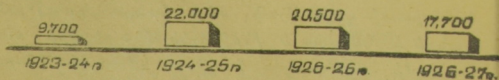
ՀԱՊԱԳՈՐԾՈՒԹՅԱՆ ԶԱՐԳԱ- ՑՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ 1923-27թ.

ԲԱՄԲԱԿ

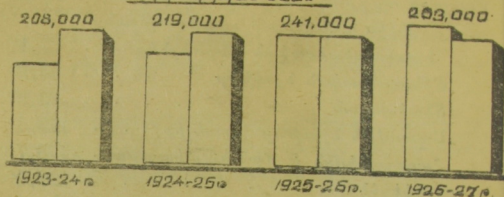
(1000 ԳԵՍՏԱՆՈՒՆԵՐՈՒՄ)

ՏՈՒՆԻԿԱԿԱՆ ԲՈՒՅՍՆԵՐ

ՀԱՅԱԶԳԱՆՈՒԹՅԱՆ

Ի՞նչ տվեց գյուղը քաղաքին 1922/23 թվին
(հազարավոր ռուբլիներով)

Բամբակ	97,0
Վուշ	34,7
Կանեփ	4,9
Մետաքս	4,8
Բուրդ	47,4
Ճակնդեղ (չափարի)	23,3
Կարտոֆիլ	1,6
Հաճար	0,2
Ծխախոտ տերևներով	6,5
Մախորկա	1,9
Կաշի	26,3
Սերմեր-ծիթաբույսեր	17,4

Հայաստանում գյուղատնտեսական գործիքների
աճումը:

1923—24	1914—25	1925—26	1926—27
82	478	501	635

«Վորպեսզի գյուղատնտեսությունը զարգանա
ու առաջ դնա, նա կարիք ունի այնպիսի նյութե-
րի, վերոնք ինքը չի կարողանում պատրաստել այլ
ստանում է մեր արդյունաբերության զանազան
ճյուղերից: Յեթե մի որ մեր արդյունաբերության
կյանքը կանգ առնի, այն ժամանակ գյուղատնտե-
սությունը կընկնի ցավալի դրության մեջ և

կմատնվի ամենախայտառակ, նախնական ձևի հո-
ղամշակման, լավագույն դեպքում նա կանգ կառնի
իր յեղած դրությամբ և վոչ մի քայլ առաջ չի կա-
րող գնալ: Ընդհակառակը, յերբ զարգանում է ար-
դյունարերությունը (մետաղագործությունը պատ-
րաստելով գյուղատնտեսական գործիքներ, հողի
պարարտացման համար զանազան նյութերի պատ-
րաստման և այլն), այն ժամանակ գյուղական
տնտեսությունը կունենա այդ արդյունարերու-
թյամբ իր հզոր ոգնականը, իր ուժեղ հենարանը,
վորի շնորհիվ վերջի-վերջո կարող է փոխել հողի
մշակման հին ձևը և արագ կերպով առաջ մղել
գյուղատնտեսության արտադրական ուժերը:
(Բուխարին, «Սոցիալիզմի ճանապարհին»):

Արդյունարերության աճումը

«Յեթե վերցնենք ամբողջ արդյունարերու-
թյունը և՛ պետական, և՛ կոոպերատիվ, և մասնավոր՝
1913 թվին տվել է 7 միլիարդի ընդհանուր ար-
դյունք, 1924—25 թվին տվել է 5 միլիարդի: Այդ
կազմում է նախապատերազմյանի 71%: Մեր ծը-
րագրային (պլանային) մարմինները յենթադրում
են, վոր հետևյալ տարին արտադրությունը կհասնի
մինչև 6½ միլիարդի, այսինքն նախապատերազմ-
յան նորմայի 95%-ը: (Ստալին, Քաղհաշվետվու-

ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒԹՅԱՆ ՉԱՅԱՏՈՒՄԸ ՀԱՅԱՍՏԱՆՈՒՄ

1924-27 թ.

ԳԻՆՈՒ և ԿՈՆՅԱԿԻ
ԱՐԴՅՈՒՆՆԵՐ.

22,200

25,200

368,400

1924-25 թ.

1925-26 թ.

1926-27 թ.

ՊՂՆՁԻ

ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒՄ.

210,500

669,500

1,362,300

1924-25 թ.

1925-26 թ.

1926-27 թ.

ԵՇԲՍԵՒԼ

ԱՐԴՅՈՒՆԱԲԵՐՈՒՄ

503,800

822,200

1,780,000

1924-25 թ.

1925-26 թ.

1926-27 թ.

թյուն կոմկուսի 14-րդ կուս. համագումարին) :

Պետական և կոոպերատիվ արդյունաբերության մասը .

«Յեթե վերցնենք և համեմատենք պետական և կոոպերատիվ արդյունաբերությունը միասին, մասնավոր արդյունաբերության հետ կստանանք հետևյալ պատկերը: 1923—24 թվ. պետական և կոոպերատիվ արդյունաբերությունը ամբողջ տարվա արդյունաբերության արտադրության դումարի 76%-ը, մասնավորը—23,7%: 1924—25 թվ. պետական և կոոպերատիվ արդյունաբերությունն արդեն կազմում եր 79,3%, իսկ մասնավոր արդյունաբերությունը վոչ թե 23,7% ե կազմում, այլ իջել ե 20,7%: Մասնավոր արդյունաբերության տեսակարար կշիռը այդ ժամանակամիջոցում ընկել ե արդեն: Առաջիկա տարում յենթադրվում ե, վոր պետական և կոոպերատիվ արդյունաբերությունը կկազմի մոտ 80%, իսկ մասնավոր արդյունաբերությունը կիջնի 20%-ի» : (Ստալին, Քաղ. հաշվետվութ. կենտկոմի 14-րդ կուս. համագումարին) :

«Չնայած արդյունաբերության և ամբողջ ժողովրդի տնտեսության զարգացման, յերկիրը կրում ե վորոչ տնտեսական դժվարություններ՝ առաջին հերթին—ապրանքային սով: Այդ ապրանքային սովը առաջ ե յեկել գլխավորապես անհամապա-

տասխանության (գլխավորպորցիայի) շնորհիւ՝ արդյունաբերության և գյուղատնտեսության միջև բացի այդ անձնական սպառման և արդյունաբերության ծախսերի անհամապատասխանության հողի վրա։ Իհարկէ, ամբողջ զարգացումը և ամբողջ ինդուստրիալիզացիան, վերջին հաշիւով ուղղված են անձնական սպառում ավելացնելու համար։ Յերբ այժմս մեր ունեցած գործարանային և այլ կահավորման գործիքները մաշվել են, յերբ մեր ունեցած գործիքները չեն բավարարում արտադրությանը, մենք պետք է չնայած մեր աղքատության միջոցներ գտնենք ժողովրդի ամբողջ տնտեսությունից, վորպեսզի հնարավոր լինի վերականգնելու արտադրության գործիքները, վորոնք ճիշտ է այսօր չեն տալու սպառման լայն միջոցներ, այլ կտան միայն մի, յերկու, յերեք տարուց հետո։ Ուրեմն, պետք է, չնայած մեր աղքատության, տնտեսել վորոշ քանակությամբ նյութական հարստություն, վորպեսզի գործադրենք հենց այստեղ։ (Դերժինսկի)։

Տնտեսական գծավարությունները վերացնելու համար Համամիութ. Կ. Կ. Պլենումը համարեց անհրաժեշտություն, մի կողմից ամբողջ յերկրում կիրառել տնտեսման և խնայողական ռեժիմ, կռիւ մղելով զանազան ավելորդ, վոչ արտադրական ծախսերի դեմ, իսկ մյուս կողմից ուժեղացնել աղ-

դաբնակության ազատ միջոցները՝ քաշել բոլոր տե-
սակի վարկերի, կոոպերատիվ կազմակերպու-
թյունների, պետական փոխատվման նպատակ ու-
նենալով, այդ կուտակումները գործադրել յերկրի
արդյունաբերական ուժերի զարգացման վրա և
առաջին հերթին ինդուստրիայի զարգացման։
Մյուս կողմից կտրուկ միջոցներ ձեռնարկել աշ-
խատանքի արտադրության բարձրացման, ինչպես
արտադրության ռացիոնալիզացիայի, բանվորների
վորակավորման բարձրացմամբ, ֆաբրիկա-գոր-
ծարանային ձեռնարկությունների կազմակերպման
բարելավման, այնպես ել բանվորական որվա
խտացմամբ, ուժեղացնելով աշխատանքի դիսցիպ-
լինան, կռվելով աշխատավորների պարապ զբո-
սանքի դեմ։ (Կենտկոմի Պլենումի բանաձևերից)։

«Այդ, մեր կուսակցության և խորհրդային իշ-
խանության առաջ կշնի այն խնդիրը, վորը կանգ-
նեց 14-րդ կուս. համագումարի առաջ, դա մեր յեր-
կրի ինդուստրիալիզացիայի խնդիրն է, վորովհետև
ներկա արդյունաբերական մակարդակով, վոր մենք
ունենք, առանց Լեհաստանի և Լիտվայի զավոդ-
ների, վորոնք մեղանից բաժանված են, պետք է
կառուցել մեծ քանակությամբ գործարաններ, վոր-
պեսզի յերկրի արդյունաբերությունն առաջին ժա-
մանակներում ազգաբնակչության յուրաքանչյուր
անդամին այնքան հասնի, վորքան եր նախապատե-

րազմյան ժամանակներում»։ (Դերժիսկի, ԽՍՀՄ տնտեսության կառուցման մասին)։

Տնայնագործական արդյունաբերությունը զգալի չափով կարող է վերացնել ապրանքային սովը։ Ռուսաստանում մինչև պատերազմը չուկայի համար աշխատող տնայնագործների թիվը չորս միլիոնից ավել էր։ Տնայնագործների արտադրած ապրանքների արժեքը հավասար էր 1390 միլիոն ռուբլու, այսինքն խոշոր արդյունաբերության մի քառորդ մասը։ Վերջին տարիների ընթացքում արհեստը ուժեղ կերպով տուժեց։ Բայց շնորհիվ մի շարք արտոնությունների, վոր տրված է գյուղական տնայնագործին և արհեստավորին, շնորհիվ պետական ռզնության, վոր նրանց մատուցվում է և շնորհիվ տնայնագործների միանալուն—տնայնագործական—արհեստավորական կոոպերացիայի տնայնագործական արդյունաբերությունը արագ թափով կվերականգնի։

Կանայք-գեղջկուհիները տնայնագործական արդյունաբերության մեջ խաղում են մեծ դեր։ Կան արտելներ, վորոնց անդամները միայն գեղջկուհիներն են, որինակ, հաշիա (կրուժեվա) գործելու արտել, զանազան գործվածքների և այլն։

1924 թվին տնայնագործուհիների թիվը հասնում էր 88 հազարի, իսկ 1925 թվին արդեն հասել էր 180 հազարի։ Ջուլհակների մեջ գեղջկուհիները

կազմում են 95,6%, իսկ հաշիայի (կրուտեվայի) արդյունաբերության մեջ—74,1%-ը:

Ընկ. Լենինը մեծ նշանակութիւն էր տալիս մանր տնայնագործական արդյունաբերությանը:

«Կարիքը և յերկրի քայքայվածութիւնը այնպես է, վոր միանգամից վերականգնեցնել պետական սոցիալիստական գործաքանային արտադրութիւնը անհնարին է: Դրա համար հարկավոր է հաջի հսկայական պաշար, վառելիքի և հում նյութեր արդյունաբերական կենտրոններում, հարկավոր է հին մեքենաները փոխել նորերով և այլն:

Մենք փորձով համոզվեցինք, վոր չի կարելի այդ անել միանգամից և մենք գիտենք, վոր իմպերիալիստական ավերիչ պատերազմից հետո նոյնիսկ առաջավոր յերկրները չեն կարող ուղղվել կարճ ժամանակամիջոցում և կարող են միայն մի շարք տարիների ընթացքում լուծել այդ խնդիրը: Ուրեմն անհրաժեշտ է վորոշ չափով ոգնութիւն հասցնել մանր արդյունաբերութիւնը բարձրացնելու համար, վորը չի պահանջում մեքենաներ, վոչ պետական առանձին ծախսեր, վոչ մեծ քանակութեամբ հում նյութերի պաշար, վառելիք, սպառման նյութեր, վորն անմիջականապես կոզնի դյուղացութեան տնտեսութեանը և կրարձրացնի նրա արտադրական ուժերը»:

Միաժամանակ վերացնելով ապրանքային սովը

և ուրիշ տնտեսական դժվարությունները, յերկրի առաջ կանգնած է հիմնական խնդիրը—յերկրի ինդուստրալիզացիան, առանց վորի չի կարելի հասնել տնտեսական անկախության և միշտ ԽՍՀՄ-ը կախում կունենա կապիտալիստական պետություններից: Նրանք (բուրժուական պետությունների կապիտալիստները) կուզենյաին մեզ սահմանափակել միայն ասենք չթի արտադրությամբ, բայց դա մեզ համար քիչ է, վորովհետև մենք կուզենք վոչ միայն չիթ այլև մեքենաներ, վորն անհրաժեշտ է չիթ արտադրելու համար: Մենք պետք է մեր բոլոր ուժերը կենտրոնացնենք, վորպեսզի տնտեսապես անկախ վիճակ ստեղծենք, քանի դեռ չըջապատված ենք կապիտալիստներով»: (Ստալին քաղ-հաշվետվություն Կենտկոմի 14-րդ համագումարին:

ՆՅՈՒԹԵՐ 7-ՐԴ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

«Յուրաքանչյուր գյուղական տնտեսություն չահագորգոված է նրանով, վորպեսզի հեշտ է ձեռնտու գներով ծախի իր արտադրության մթերքները, բոլոր գյուղական տնտեսությունները չահագորգոված են նրանով, վոր հնարավորին չափ ձեռք բերեն արժան գնով իրենց անհրաժեշտ մթերքները քաղաքի արդյունաբերությունից և քացի այդ սպառման պահանջը (մանուֆակտուրա,

կոչկեղեն և նման արդյունքներ անմիջական գործադրման սպառման համար) արդյունաբերության գծով պահանջը (բազմատեսակ միջոցներ արտադրության համար այն ե՛լ լավ տեսակի սերմեր, գյուղատնտեսական գործիքներ և այլն)։ Յուրաքանչյուր փոքր-մասնավոր գյուղական տնտեսություն, չահագրգռված ե այն բանում, վորպեսզի կարիքի դեպքում ունենա ավելի արժանի վարկ։ Յեւ պահանջ հանգամանքը, մասնավոր գյուղական մանր տնտեսություններին, թելադրում ե և քաջում դեպի կոոպերատիվ միավորներ ստեղծելու ճանապարհը։ Այդ կերպ ե յեղել ամենուրեք, բացարձակապես բոլոր յերկրներում։ Վորպեսզի ավելի պակաս գներով կարողանան գնել արդյունաբերության արդյունքները, կամ ուրիշ յերկրների գյուղատնտեսական մթերքները (որինակ լավ սերմացուներ, կամ լավ անասուններ կամ նրանց արդյունքները և այլն), գյուղացիությունը կազմակերպում եր գնման կոոպերատիվ ընկերություններ։ (Բուխարին, «Սոցիալիզմի ճանապարհին»)։

Գյուղատնտեսական կոոպերացիան

«1924 թվի հունվարի 1-ից մինչև 1925 թիվ հուլիսի 1-ը կոոպերացման յենթարկված գյուղական տնտեսությունների քանակը 1,790,000-ից հասել ե մինչև 5,000,000, այսինքն մոտ յերեք ան-

դամ: Այդպիսով մենք ունենք գյուղկոոպերացիայի հսկայական աճեցում»: (Մոլոտով, 14-րդ կուս. համագումարի զեկուցումից):

«Նախապատերազմյան չըջանում վարկային և գյուղատնտեսական կոոպերացիայի մեջ գյուղացիությունը իր վարկավճարները հասցրել էր 500,000,000 ռուբլու, իսկ այժմս ընդամենը 2,000,000 ռուբ.»: (Բրոնին, «Կոմկուսը և գյուղացիությունը»):

«Համագումարը արձանագրում է, վոր գյուղատնտեսական կոոպերացիան իր տնտեսական աչխատանքով, և՛ մասսային գրավելու տեսակետից, և՛ ուղիղ սոցիալիստական ղեկավարման տեսակետից, զեռ շատ հեռու յե իր մեծ դերը կատարելուց: Համագումարը պարտավորեցնում է կուսակցության բոլոր անդամներին ամենաուշագիշ կերպով հետևել գյուղատնտեսական կոոպերացիայի զարգացմանը և ձեռք առնել բոլոր միջոցները ապահովելու նրա ճիշտ աճումը»: (14-րդ կուս. համագումարի բանաձևերից):

«Գյուղատնտեսական կոոպերացիան տվել է չորս միլլիոն ռուբլի ոգուտ»: (Մոլոտով):

Գյուղատնտեսական կոոպերացիայի աֆումը

«1924 թվի հունվարի 1-ին կար 19,700 գյուղատնտեսական կոոպերատիվներ, 1925 թվի մա-

յիսի 1-ին 25,000, 1925 թվի հուլիսի 1-ին 27,000: 1924 թվի հունվարի 1-ին կոոպերացման յենթարկված տնտեսությունների թիվը հասնում էր 1,470,000, 1925 թվի հունվարի 1-ին 2,540,000» (Քաղաքագիտ. դասագրքից . . .):

Հայաստանում Գյուղատնտեսական կոոպերացիան ունեցել է հետևյալ աճումը: 1924 թվի առ 1-ն հոկտեմբերի չեղել է 12 տիպի ընկերություններ, վորոնց թիվը հասնում էր 76-ի 1925 թվի առ 1-ն հոկտեմբեր 12 տիպի 76 ընկ. Առ 1-ն հունվար 26 թվի — 12 տ. — 156 ընկ.:

Տնտեսությունների կոոպերացումը: Առ 1-ն հոկտեմբերի 24 թ. 8,919 տնտեսութ.: Առ 1-ն հոկտեմբերի 1925 թ. 19,153 տնտ.: Առ 1-ն հունվարի 1926 թ. 21,348 տնտ.:

Սեփական միջոցների աճումը: Առ 1-ն հոկտեմբերի 1924 թվի 103,337 ռ.: Առ 1-ն հոկտեմբերի 1925 թ. 230,949 ռ.: Առ 1-ն հունվարի 1926 թ. 283,545 ռ.:

«Կոոպերացիան, ինչպես առևտրի ձև, ձեռքնտու է ոգտավետ է, քան մասնավոր առևտուրը, վորովհետև կոոպերացիան հեշտացնում է միացնում է կազմակերպության մեջ միլլիոնավոր ազգաբնակչություն, հետո ամբողջ ազգաբնակչությանը առանց բացառության, իսկ այդ հանդամանքը առաջին հերթին հսկայական պլյուս է պետական

կապիտալիզմից սոցիալիզմին անցնելու տեսակետից» : (Լենին) :

Փայատերերի քանակը

	Քաղաքում	գյուղում
1924 թվի հոկտ. 1-ին	5,575,729	3,529,102
1925 թվի հոկտ. 1-ին	9,347,908	4,307,308

Վարկային կոոպերացիա

«Գյուղական տնտեսությունների վարկային միավորումների հիմնական և սկզբնական տեսակը պետք է հանդիսանա Գյուղատնտեսական Վարկային Ընկերությունները, միջնորդական ֆունկցիաներով : Ընկերությունները, հիմնական գործունեությունը պիտի ուղղված լինի գյուղացիության խնայողության զբաղմունքով, ավանդների ձևով և վարկային գործողությունների համար» : (14-րդ կուսկոնֆերենցիայի բանաձևերից) :

Վարկային կոոպերացիան, տալով վարկ գնելու համար գյուղատնտեսական մեքենաներ, սերմացու և այլն, գյուղատնտեսության բարձրացման միջոց է հանդիսանում :

«Խ. Ս. Հ. Միության մեջ ներկայումս հաշվվում է (1925 թ.) ընդամենը մոտ 8,000 ընկերություն, վորոնք վարկավորում են գյուղերին այսինքն միջին հաշվով մի ընկերություն հասնում է մի մեծ շրջանի : Այդ բոլոր ընկերությունների

տարեկան շրջանառությունը արդեն բավականաչափ բարձրացել է 150 միլլիոն ռուբլուց»։ (Քաղաքագիտության դասագրքից, կրճատ դպրոցների համար)։

Տնայնագործական կոոպերացիա

«Ավելի նպատակահարմար է բավարարել այդ պահանջը (գյուղերին արդյունաբերական ապրանքներ) վորքան հնարավոր է տնայնագործական արդյունաբերությունից։ Բացի դրանից տնայնագործական արդյունաբերության մի շարք ճյուղեր ծառայում են այնպիսի տնտեսական կարիքների, վորոնք վոչ մի դեպքում չեն կարող ապահովվել մեր արդյունաբերության աշխատանքներով։ Այդպիսով խնդիրը այն մասին է, թե՛ ինչպես վերացնել գյուղի աղքատությունը, վորտեղ գտնել աշխատանք ձիազուրկների համար, այդ կապված է մանր տնայնագործական արդյունաբերության և արհեստների զարգացման հետ։ Այդ պատճառով վերջերումս հրատարակվեց հատուկ որենք տնայնագործներից տուրքերի ծանրությունը վերացնելու մասին»։ (Ռիկով, «Գյուղը», յերես 31-32)։

Կոոպերացիան պիտի հաղթի գյուղական խանութին.

«Գյուղական մասնավոր առևտրականի խանութին մենք չպետք է հակադրենք ուժի և բռնության որդաններ, այլ մեր լավ կոոպերատիվ խանութը։

Գյուղական վաշխառուն, վորը իր փողերը տալիս է վարկով և ստանում անաստված տոկոսներ, կամ այն, վոր տալիս է իր ձին վարձու ձիադուրկ գյուղացուն ստրկական հիմունքներով, մենք պետք է կազմակերպենք գլխավորապես վարկային ընկերություններ, լավ կազմակերպված կոոպերատիվ արժան վարկ և պետական իշխանության կողմից ոգնություն: Մեր ապրանքները պետք է լինի վոքակով լավ և արժան քան մասնավոր առևտրականինը, մեր վարկերն անհամեմատ արժան պիտի լինեն, քան վաշխառուի. կոոպերացիան պիտի լավ առևտուր անի և հարմարվի տեղական բոլոր պահանջներին, քան մասնավոր առևտուրը: Սհա այն ջենքերը, վոր մենք գործադրելու յենք գյուղի շահագործող տարրերի դիմաց»: (Բուխարին):

Լենինը կոոպերացիային մեծ նշանակություն էր տալիս գյուղը սոցիալիզմին մոտեցնելու գործում:

«Վոչ բոլոր ընկերները հաշիվ են տալիս իրանց այն մասին, թե այժմս ինչ հսկայական, անըմբռնելի նշանակություն ունի մեզ համար Ռուսաստանը կոոպերացման յենթարկելը: Նոր տնտեսական քաղաքականությամբ մենք մեծ զիջումներ արեցինք գյուղացուն, ինչպես առևտրականի, մասնավոր առևտրի սկզբունքով. հենց դրանից է վոր բղխում է (հակառակ դրան, վոր մտածում են) կոոպերա-

ցիւայի հսկայական նշանակութիւնը: Նոր տնտեսական քաղաքականութեան շրջանում, կոոպերացման յենթարկել լիապես և խորը կերպով ուսուցանելու թիւում, այդ աշխատանքները և ինչ վոր մեկ պետք է, վորովհետեւ այժմ մենք գտել ենք մասնավոր առևտրի միացման աստիճանը, նրանից բղխած շահերը, պետական կոնտրոլը և ստուգումը, վորն առաջ հնարավոր չէր վոչ մի հասարակակարգի: Իրոք, բոլոր խոշոր արտադրութեան միջոցներին իշխում է պետութիւնը, պետութեան իշխանութիւնը գտնւում է պրոլետարիատի ձեռքը և այդ պրոլետարիատը ունի միլիոնավոր մանր գյուղացիների հետ դաշինք և վորով ապահովւում է գյուղացիութեան ղեկավարումը պրոլետարիատի կողմից: Մի՞թէ այդ բոլորը չէ, ինչ վոր պետք է նրա համար, վորպէսզի կոոպերացիայից, միայն կոոպերացիայից, վոր առաջ մենք արհամարում եյինք, վորպէս առևտրական մի ձեռնարկ և վորն այժմ էլ իրավունք ունենք վորոշ տեսակետից արհամարելու նոր տնտեսական քաղաքականութեան շրջանում, այդպէս, մի՞թէ այդ բոլորն չէ, վոր կարող ենք կառուցել իսկական սոցիալիստական հասարակարգը: Այդ դեռ չի նշանակում սոցիալիստական հասարակակարգի կառուցումը, բայց այդ բոլորը անհրաժեշտ է և բավական՝ կառուցման համար»: (Լենին, Կոոպերացիայի մասին):

Կոոպերացիայի աշխատանքը գյուղում դեռ իր բարձրության վրա չի կանգնած: Դեռ ազգաբնակչության պահանջներին լրիվ չի բավարարում, անհրաժեշտ ապրանքներ հայթայթելով: Դեռ ապրանքները կոոպերատիվում թանգ ե, դեռ փառ է ծառայում գեղջկուհու շահերին:

«Կոոպերացիան միայն ցուցանակ չպետք է լինի, վոչ միայն կոոպերացիայի անունը, այլ և այն կազմակերպությունը, վոր պիտի ստեղծի սոցիալիստական հասարակակարգ: Վորպեսզի այդ վառնա իրականություն, անհրաժեշտ է աշխատանք թափել կոոպերացիան առողջացնելու համար: Յեթե դուք տեսնեք կոոպերացիայի և մասնավոր առևտուրի ապրանքի գները կհամոզվեք, վոր կոոպերացիան չատ չնչին տարբերությամբ արժան է վաճառում մասնավորից: Այս անաստված ցածր տուր, խորհրդային շինարարության ընթացքում տանել չի կարելի: Մենք տեսնում ենք, վոր մեր կոոպերացիան այս չրջանում մեծ մասամբ աշխատում է ուրիշի դրամներով: Այս տարի նա աշխատել է 70 միլիոնից վոչ պակաս: Մեզ անհրաժեշտ է, վոր կոոպերացիան ազգաբնակչությունից գրավի իր անհրաժեշտ միջոցները» (Դերժինսկի, «Տնտեսական շինարարության մասին»):

Կոոպերացիայի մինչև այժմս ունեցած թերությունները վերացնելու համար Կենտկոմի պլենումը

ցիւայի հսկայական նշանակութիւնը: Նոր տնտեսական քաղաքականութեան շրջանում, կոոպերացման յենթարկել լիապես և խորը կերպով ուսապարնակութեանը՝ այդ այն բոլորն է ինչ վոր մեզ պետք է, վորովհետեւ այժմս մենք գտել ենք մասնավոր առեւտրի միացման աստիճանը, նրանից բղխած չահերը, պետական կոնտրոլը և ստուգումը, վորն առաջ հնարավոր չէր վոչ մի հասարակակարգի: Իրօք, բոլոր խոշոր արտադրութեան միջոցներին իշխում է պետութիւնը, պետութեան իշխանութիւնը գտնվում է պրոլետարիատի ձեռքը և այդ պրոլետարիատը ունի միլիոնավոր մանր գյուղացիների հետ դաշինք և վորով ապահովվում է գյուղացիութեան ղեկավարումը պրոլետարիատի կողմից: Մի՞թե այդ բոլորը չէ, ինչ վոր պետք է նրա համար, վորպեսզի կոոպերացիայից, միայն կոոպերացիայից, վոր առաջ մենք արհամարում եյինք, վորպես առեւտրական մի ձեռնարկ և վորն այժմս էլ իրավունք ունենք վորոչ տեսակետից արհամարելու նոր տնտեսական քաղաքականութեան շրջանում, այդպես, մի՞թե այդ բոլորն չէ՞, վոր կարող ենք կառուցել իսկական սոցիալիստական հասարակարգը: Այդ դեռ չի նշանակում սոցիալիստական հասարակակարգի կառուցումը, բայց այդ բոլորը անհրաժեշտ է և բավական՝ կառուցման համար»։ (Լենին, Կոոպերացիայի մասին)։

Կոոպերացիայի աշխատանքը գյուղում դեռ իր բարձրության վրա չի կանգնած: Դեռ ազգաբնակության պահանջներին լրիվ չի բավարարում, անհրաժեշտ ապրանքներ հայթայթելով: Դեռ ապրանքները կոոպերատիվում թանգ ե, դեռ մատ և ծառայում գեղջկուհու շահերին:

«Կոոպերացիան միայն ցուցանակ չպետք է լինի, վոչ միայն կոոպերացիայի անունը, այլ և այն կազմակերպությունը, վոր պիտի ստեղծի սոցիալիստական հասարակակարգ: Վորպեսզի այդ վստահ իրականություն, անհրաժեշտ ե աշխատանք թափել կոոպերացիան առողջացնելու համար: Յեթե դուք տեսնեք կոոպերացիայի և մասնավոր առևտուրի ապրանքի գները կհամոզվեք, վոր կոոպերացիան շատ չնչին տարբերություններ արժան ե վաճառում մասնավորից: Այս անաստված ցածր տուր, խորհրդային շինարարություն ընթացքում տանել չի կարելի: Մենք տեսնում ենք, վոր մեր կոոպերացիան այս շրջանում մեծ մասամբ աշխատում ե ուրիշի դրամներով: Այս տարի նա աշխատել ե 70 միլիոնից վոչ պակաս: Մեզ անհրաժեշտ ե, վոր կոոպերացիան ազգաբնակությունից գրավի իր անհրաժեշտ միջոցները»: (Դերժինսկի, «Տնտեսական շինարարություն մասին»):

Կոոպերացիայի մինչև այժմս ունեցած թերությունները վերացնելու համար Կենտկոմի պլենումը

վորոշեց հետևյալ միջոցները կիրառել կյանքի մեջ՝

1) Գյուղացիության լայն մասսաների ինքնագործունեությունը դրավել դեպի կոոպերատիվ շինարարությունը:

2) Ապահովել չքավոր և միջակ գյուղացիության շահերը կոոպերացիայի մեջ, կռիվ մղելով կուլակ տարրերի կոոպերացիայի ոգտագործման փորձերի դեմ:

3) Խիստ կերպով կրճատման յենթարկել կոոպերատիվ շրջանառության վերադիր ծախսերը:

4) Կոոպերատիվ առևտրի ապագա զարգացմամբ մասնավոր կապիտալի դերը նվազեցնել և վճռական կռիվ մղել գների իջեցման համար:

5) Գյուղի աղգարնակության լայն մասսաների ազատ միջոցները դրավել դեպի վարկային և կոոպերատիվ կազմակերպությունները:

6) Բոլոր միջոցները ձեռնարկել վարկային դիսցիպլինան ամրացնելու համար:

7) Ուժեղացնել կոոպերացիայի մասնագիտական տեսակները, վորը միացնում ե արդյունաբերող գյուղացիությանը և մանավանդ գյուղատնտեսության մեքենայացման գործին:

Այդ խնդիրները կարող են իրականանալ այն դեպքում, յերբ ընդհանրապես կոոպերացիայի գործնեությունը կբարելավվի, նրա հեղինակությունը կբարձրանա գյուղացիական մասսայի

տնտեսական կյանքում և ապահովված կլինի նրա մարմինների ընտրությունն ու պատասխանատվությունը մասսայի առաջ»։ (1926 թվի Համ. Կ. (Բ) Կ. Կոմի ապրիլի պլենումը) :

Կոոպերացիայի առողջացման համար ձեռք առած միջոցների շարքին անհրաժեշտ և հատուկ ուշադրություն դարձնել գեղջկուհիների կոոպերացիայի ասպարեզ քաշելու վրա :

Մինչ այժմս կոոպերացման յենթարկված գեղջկուհիների թիվը կազմում էր՝ 1925 թ. հունվարի 1-ին 336,621 կամ գյուղի կոոպերացման յենթարկված մասսայի 8,3%-ը. 1925 թ. հունվարի 1-ին դարձավ 527,584 կամ 9,3%-ը :

Այդ քանակությունը չափազանց չնչին և համեմատած գեղջկուհու գյուղատնտեսությանը մասնակցելու տոկոսի հետ : Գեղջկուհի-պատգամավորուհին որինակելի պիտի դառնա աշխատելով կոոպերատիվի խանութային Հանձնաժողովի, Վարչության, Վերստուգիչ Հանձնաժողովի մեջ : Այդ՝ կոոպերացիային կմոտեցնի ազգաբնակչության շահերին, այդ կոգնի գյուղում կոոպերացիային իր վրա դրած խնդիրների լուծմանը :

Հայաստանի Սպառողական Կոոպերացիայի աճումը : Առ 1-ն Հոկտեմբերի 1914 թ. 68 ընկերութ. 158 խանութ. — 25,404 անդամ : Առ 1-ն Հոկտեմբերի 1925 թ. 68 ընկերութ. 276 խանութ. 45,807 անդամ : Առ 1-ն Հոկտեմբերի 1926 թ. 81 ընկերութ.

309 խանութ. 65,749 անդամ:

Ապրանքային շրջանառութիւնն աճել է: 1924—
25 տնտ. տարում 8,612,155 ռուբլու: 1925—26
տնտ. տարում 13,838,888 ռուբլու:

ՆՅՈՒԹԵՐ 8-ՐԴ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

Բանվորների և գյուղացիութեան հիմնական
մասսայի՝ չքավորների և միջակների ընդհանուր
չափերի միացնում է իրար: Նրանք միատեսակ չա-
փագրգռված են բանվոր-գյուղացիութեան պետու-
թեան ամբողջումով և սոցիալիզմի կառուցման
խնդրով:

«Յերկու դասակարգերի հիմնական և ընդհա-
նուր չափերը կայանում են նրանում, վոր միասին
ընթանում են դեպի սոցիալիզմ, վոր անհնարին է
առանց բանվորի և գյուղացու դաշինքի ամբողջու-
ման, և առանց բանվոր դասակարգի այդ դաշինքում
դեկավար դերի: Բայց այդ հիմնական և արմատական
չափը բանվոր դասակարգի և գյուղացիութեան, իր
արտահայտութիւնը գտնում է արդյունաբերու-
թեան և գյուղատնտեսութեան փոխադարձ ողնու-
թեան անհրաժեշտութեան մեջ, վորոնք իրանց հիմ-
քում միմյանցից կախում ունեն: Մեր արդյունաբե-
րութիւնն աչխատում է, ինչպես մենք այդ մասին
արդեն ասել ենք, առաջին հերթին գյուղացիական
չուկայի համար: Նա, առաջ ել իր զարգացման ըն-

Թացքում կախում ունենալ չուկայից, բայց պրո-
 լետարական դիկտատուրայի պայմաններում նա
 անխուսափելիորեն կախման մեջ է այդ չուկայից
 ավելի մեծ չափով, քան հին ռեժիմի ժամանակ
 Առաջինը մեզ համար գոյություն չունեն արտաքին
 չուկաներ, վորովհետև մենք չենք տանում այն թա-
 լանի քաղաքականություն, քաղաքականություն՝
 նոր շրջաններ ձեռք բերելու համար, վոր տանում էր
 ցարիզմը: Յերկրորդ՝ մենք չենք անում նավատորմի
 պատվերներ, ծովային-պատերազմական սպառա-
 զինում և ընդհանրապես հսկայական պատերազմա-
 կան պատվերներ, վորովհետև մենք անչափ քիչ ենք
 ծախսում մեր զինվորական կարիքների համար
 վորովհետև մեր նպատակն է միայն յերկիրը պաշտ-
 պանել և վոչ մի նվաճողական նպատակներ չու-
 նենք: (Սրանից ծագում է անհրաժեշտություն, վոր
 մի շարք պատերազմական նյութերի արտադրու-
 թյան զավոդները դարձրել ենք խաղաղ կյանքի ան-
 հրաժեշտ արտադրության և առաջին հերթին գյու-
 ղատնտեսական գործիքներ և ինվենտար արտադրե-
 լու և գյուղատնտեսական աշխատանքը կանոնավո-
 րելու համար): Յերրորդ՝ քաղաքական անհրաժեշ-
 տություն պրոլետարիատի դիկտատուրայի ամրա-
 պնդումն և բանվոր դասակարգի ազդեցությունը
 գյուղացիության վրա ուժեղացնելու անհրաժեշ-
 տությունը թելադրում է մեծ ուշադրություն դար-
 ձնել գյուղական չուկայի վրա:

Մեր արդյունաբերության զարգացումը, այլ-
 պիսով, կախում ունի գյուղացիության տնտեսու-
 թյունից: Մեր արդյունաբերությունը զարգանում
 է ավելի ուժեղ թափով, յերբ գյուղացիության գնո-
 ղունակությունը ավելանում է և պահանջը շատա-
 նում: Արդյունաբերության կուտակում այնքան
 արագ է կատարվում, վորքան այդ տեղի յե ունենում
 մեր գյուղացիության տնտեսության մեջ, այսինչ:
 Վորքան գյուղացիական տնտեսությունն ազատվում
 է աղքատությունից, վորքան նա հարստանում է և
 գնում գյուղատնտեսական գործիքներ և մեքենաներ,
 վորքան նա արագացնի տեխնիկայի զարգացումը և
 անցնի հողի նոր մշակման ձևին, այդ ժամանակ նա
 հնարավորություն կունենա քաղաքի արդյունաբե-
 րությունը սպառելու: Իր հերթին գյուղացիական
 տնտեսության զարգացումը անխմաստ է առանց քա-
 ղաքի արդյունաբերության զարգացման: Վորպեսզի
 գյուղատնտեսությունը գնա առաջ, նա կարիք ունի
 այնպիսի արդյունքների, վորոնք ինքը չի արդյու-
 նաբերում, այլ ստանում է մեր արդյունաբերական
 զանազան ճյուղերից: Յեթե մի գեղեցիկ որ դադարի
 մեր արդյունաբերական կյանքը, այն ժամանակ
 գյուղատնտեսությունը կընկներ ցավալի կացու-
 թյան մեջ, նա պիտի սահմանափակվեր ամենանախ-
 նական, ամենահին հողի մշակման ձևին: Լավագույն
 դեպքում նա պիտի անշարժության մատնվեր և վոչ

մի առաջադիմության քայլ չաներ: Յեւ ընդհակառակը, յեթե աճում ե արդյունաբերությունը (մետաղագործությունը—պատրաստելով գյուղատնտեսական մեքենաներ, հողի պարատացման համար զանազան քիմիական միջոցների պատրաստում և այլն) այն ժամանակ գյուղատնտեսությունը կունենա հանձինս արդյունաբերության իր հուժկու աջակիցը, իր հենարանը, վոր վերջի—վերջո կարող ե վերացնել հին ձևերի հողի մշակությունը և արագ կերպով զարգացնել ամբողջ գյուղատնտեսության արտադրողական ուժերը: Այդպիսով արդյունաբերությունը իր զարգացման համար կարիք ե զգում գյուղատնտեսության հաջողությունների և ընդհակառակը գյուղատնտեսությունը իր հաջողությունների համար կարիք ե զգում արդյունաբերության զարգացմանը: Այդ փոխադարձ կախման մեջ լինելը հանդիսանում ե ամենաարմատականը, վոր ինքնըստինքյան պիտի բնորոշի ղեկավար կուսակցության կողմից տարված ուղիղ քաղաքականությամբ, վորի պարտականությունն առաջին հերթին կայանում ե նրանում, վորպեսզի մասնակի և անցողակի, վայրկենական և ժամանակավոր, յերկրորդական և քմահաճույքային շահերը հպատակեցնել մշտական, ավելի ընդհանուր, ավելի հիմնական և արմատական շահերին»: (Բուխարին, սոցիալիզմի ուղին և բանվորա-գյուղացիական դաշինք):

Բանվոր դասակարգի և գյուղացիության դաշինքը սկիզբ առավ Հոկտեմբերյան հեղափոխության և քաղաքացիական կռվի ժամանակ:

«Ինչո՞ւ մենք հաղթեցինք քաղաքացիական կռվի ժամանակ, վորը տեեց մի շարք տարիներ: Մեր Հոկտեմբերյան հաղթությունից հետո, մեր դեմ համախմբվեցին արտասահմանյան կապիտալիստները, վորոնք շտապ կերպով ոգնության հասան ռուսական բուրժուազիային: Մեր յերկրի բուրժուազիան և նրա ղինված ուժերը ամեն տեսակի ոգնություն եյին ստանում մի շարք բուրժուական հզոր պետություններից, թե ղինվորա-քաղաքական և թե Ֆինանսական: Հաճախակի մեր խորհրդային յերկիրն ընկնում եր հրային ողակի մեջ, չըջապատված եր չորս կողմից թշնամու զորքերով: Յեղան մոմենտներ, յերբ խորհրդային հանրապետությունը հավասարվում եր մի քանի նահանգների, յենթակա լինելով թշնամիների միացյալ գունդերի հարձակմանը: Յեղան մոմենտներ, յերբ անմիջական վտանգի յեր յենթարկվում Պետրոգրադը՝ պրոլետարական հեղափոխության առաջավոր քաղաքը: Դենիկինը մոտենում եր Ույուլ քաղաքին, իսկ Մոսկվայում սպիտակ դավադիրները կազմակերպել եյին իրանց շտապը և սպանների գունդը, վոր կարիք յեղած դեպքում վոչնչացնեյին, «կոմունիստական չներին»: Մենք տանջվեցինք անընդ-

հատ ամբողջ ամիսներ, կտրված լինելով նավթից, ածուխից և հացից: Մենք ապրեցինք ամբողջ տարիներ, չարունակ պաշարված բերդի դրության պես, չորս կողմից, վորտեղ արդեն սկսվել էր սովն ու մահը: Յեւ վայնուամենայնիվ մենք հաղթեցինք, այդ բացառիկ և դաժան քաղաքացիական կռիւմ, վոր տեղի յեր ունենում չահագործողի և չահագործվողի միջև, կապիտալիստների և կալվածատերերի մի կողմից և բանվորների ու գյուղացիների՝ մյուս կողմից: Վորտեղ են այդ հաղթանակի արմատները:

Այդ արմատները՝ առաջին հերթին այն հանգամանքներում են, վոր Արևմտյան աշխատավոր մասսան, յերբեմն գիտակցաբար, իսկ յերբեմն եւ հպատակվելով իրանց դասակարգային ինստիտուի ձայնին, մեր կողմն եյին անցնում, դիմադրելով իրանց պետերին, իրանց պետութայնը, իրանց հրամատարներին և այլ տարբեր ձևերով խանդարում եյին իրանց կառավարությունների դահճային գործերին, վորոնցով ուղում եյին խեղդել Ռուսաստանի հաղթական հեղափոխությունը: Շատ անգամ պատահել է, վոր արտասահմանյան դնդերը բարձրացնելով կարմիր դրոշակներ թողել հեռացել են մեր Ֆրոնտից:

Յերկրորդ, մեր հաղթանակի ներքին պատճառը հանդիսանում էր բանվորների և գյուղացիների

դաշինքի ամուր լինելը: Գյուղացիներն ոգնում էյին բանվորներին թշնամիների դեմ կռվելուն, վորոնք սմեն կողմից չըջապատել էյին նրան: Բանվոր դասակարգի և գյուղացիության այդ պատերազմական դաշինքը շարունակությունն ու զարգացումն եր այդ յերկու դասակարգերի Հոկտեմբերյան հեղափոխության ժամանակվանից»: (Լենին, V-րդ կուս-համագումարի զեկուցումից):

Սրանից կարելի յի հետևեցնել, թե բանվոր դասակարգի դաշինքը գյուղացիության հետ ի՞նչ նշանակություն ունի սոցիալիստական կառուցվածքի համար:

«...Մենք կհաղթանակենք վերջնականապես, մենք կհաղթանակենք լիովին և ամբողջապես, մենք իսկապես կհիմնենք նոր աշխատանքային հասարակարգ միայն այն ժամանակ, յեթե այդ խաղաղ, վոչ պատերազմական պայմաններում, կարողանանք նորից ամրացնելու այն դաշինքը՝ բանվոր դասակարգի և գյուղացիության, վորը ապահովեց մեր հաղթանակը հեղափոխության ամբողջ ընթացքում: Ահա թե ինչո՞ւ մենք նորից ու նորից պետք ե գնենք պրոլետարիատի և գյուղացիության դաշինքի խնդիրը»: (Բուխարին, սոցիալիզմի ուղին): Յերբ մենք խոսում ենք բանվոր դասակարգի և գյուղացիության դաշինքի մասին, մենք պետք ե հիշենք, վոր գյուղացիությունը միատարր չէ:

Գյուղացի յե կոչվում և հարուստ պանդոկապետը, գյուղական վաշխառուն, կուլակը, գյուղացի կոչվում և և ուժեղ տանտերը՝ վորը ունի մի քանի բատրակներ, ստանում և նրանց աշխատանքի ոգուտը պահում և նրանց սանձած. գյուղացի յե կոչվում աշխատավոր տանտերը, վոր աշխատում և իր ընտանիքի հետ ինքն իր համար և չի ապրում ուրիշի աշխատանքով. գյուղացի յե կոչվում և չքավորը՝ ձիագուրկ, հազիվ-հազ ծայրը ծայրին և հասցնում և հաճախ աշխատում և ուրիշների մոտ, վերջապես գյուղացի յե կոչվում և կիսաբատրակ-կիսաբանվորը, վորի համար նրա գյուղական տրտեսությունը համարվում և ապրուստի չնչին աղբյուր»։ (Բուխարին, սոցիալիզմի ուղին) :

Կարող են լինել միատեսակ, ամեն մի գյուղական խմբակ, բանվորին դաշնակցելու սոցիալիզմը կառուցելու գործում։ Բոլորին այդ պարզ և, վոր անհնարին և։ Գյուղում պրոլետարիատի իսկական հենարանը հանդիսանում և չքավոր և բատրակ գյուղացին, միջակը կարող և և պետք և լինի ուժեղ դաշնակից։ Իսկ կուլակի դեմ պետք և պայքարել։

Ահա թե ինչ ասեց XIV-րդ կուս-համագումարն այդ մասին։ «Յեթե չքավորությունն և ամենից առաջ բատրակները գյուղում հանդիսանում են վորպես պրոլետարիատի նեցուկներ, ապա միջակը հանդիսանում և և պետք և հանդիսանա ուժեղ դաշ-

նակից: Ձի կարելի վոչ մի բոպե մոռանալ, վոր վերացնելով կալվածատիրական հողատիրությունը և կալվածատերերի հողերը հանձնելով գյուղացիությանը, և վերջապես հողը վորպես ապրանքաշրջանառության առարկայի վերանալը, (հողի ազգայնացումը) գյուղացիության միջակ տարրը չափազանց ուժեղացավ և վոր այդ միջակ տարրերը այժմս կազմում են, չնայած գյուղի դիֆերենցացիայի ընթացքին, գյուղացիության հիմնական մասսան: Չունենալով այդ մասսային վորպես դաշնակցի կամ սահմանափակվի միայն նրանց չեզոքացնելով, այժմ պրոլետարիատի դիկտատուրայի ամրապնդվելուց հետո չի կարելի սոցիալիզմ կառուցել: Վորովհետև սոցիալիստական շինարարության հիմնական ճանապարհը գյուղի համար հանդիսանում է այն, վորպեսզի վերաշինվող տնտեսության ղեկավարությամբ՝ սոցիալիստական պետարգյունարերության, պետական վարկային հիմնարկների և այլ հրամանատարական բարձրունքներից, վորոնք գտնվում են պրոլետարիատի ձեռքում, գրավել գյուղացիության հիմնավոր մասսային կոոպերատիվ կազմակերպությունների մեջ և այդ կազմակերպությունների սոցիալիստական զարգացումը ապահովել, ոգտագործելով հեռացնել և դուրս վանելով նրա կապիտալիստական տարրերը: Այդ պատճառով միջակ գյուղացու վերաբերմամբ ամեն

մի թերազնահատում, չհասկանալով նրա բացառիկ դերի կարևորությունը, զանազան փորձերը կուսակցությունը հեռացնելու նրանից և վերացնելու նրա հետ ամուր դաշինքի լողունգը՝ փոխելով հինացած լողունգով չեզոքացման «վախ միջակնեքից» որեկտիվորեն կմնասեն պրոլետարիատի դիկտատուրային, վորովհետև դրանով խախտված կլինի բանվորա-գյուղացիական ըլովը»։ (XIV կուսհամագումարի բանաձևերից) :

Բանվոր դասակարգը առանց գյուղացիության դաշինքի չի կարող կառուցել սոցիալիզմ։ Նա չեր կարող մենակ հաղթել բուրժուազիային և հաստատել Խորհրդային իշխանություն։

Գյուղացիությունը մենակ, ինքնուրույն, առանց բանվոր դասակարգի ոգնության և ղեկավարման չի կարող առաջ գնալ, չեր կարող և վոչնչացնել կալվածատերերին և կապիտալիստներին։ Բանվորա-գյուղացիական դաշինքում ղեկավարման դերը պատկանում է պրոլետարիատին։ Ընկ. Լենինը սովորեցրել է.

«Բուրժուազիայի տիրապետությունը կարող է խորտակել միայն պրոլետարիատը վորպես հատուկ դասակարգ, վորի գոյության տնտեսական պայմանները, պատրաստում են նրան և ուժ ու հնարավորություն են տալիս իրագործելու այդ խորտակումը։ Այն ժամանակ, յերբ բուրժուազիան

բաժան-բաժան ե անում, ցրում ե գյուղացիությունը ե բոլոր մանր բուրժուական տարրերը, նա միացնում ե, համախմբում ե կազմակերպում պրոլետարիատը: Միայն պրոլետարիատն ե, շնորհիվ նրա խոշոր արտադրության մեջ ունեցած նշանակությանը, ընդունակ ե դառնալու բոլոր աշխատավորների ե շահագործվող մասսայի ղեկավարը, վորոնց բուրժուազիան շահագործում ե, տանջում, ճնշում ե հաճախ ավելի շատ՝ քան այն պրոլետարներին վորոնք ընդունակ չեն ազատության համար ինքնուրույն կռվելու»: (Լենին, յերկերի ժողովածու XIV հատոր, մաս 2-րդ «Պետություն ե հեղափոխություն»):

Բանվորա-գյուղացիական դաշինքը դարձնեց կոմունիստական կուսակցությունը ընկ. Լենինի ղեկավարությամբ: Առանց, ուժեղ կազմակերպված, միասնական, կոմունիստական կուսակցության չեյին կարող հաղթել բանվորները ե գյուղացիները Հոկտեմբերին, չեյին կարող հաղթել բազմաթիվ թշնամիներին ե չեյին կարող կառուցել սոցիալիզմ:

«Կոմունիստական կուսակցությունը պետք է բանվոր դասակարգին վոչ միայն մինչև իշխանությունը նվաճելու ժամանակ ե վոչ միայն իշխանությունը նվաճման ընթացքում, այլ ե իշխանությունը բանվոր դասակարգի ձեռքն անցնելուց հետո:

Ռուսաստանի Կոմունիստական Կուսակցութեան պատմութիւնը, յերեք տարի իշխանութեան*) դը-
յուլիս Կանգնելով այս հսկայական յերկրում, ցույց
է տալիս, Վոր Կոմունիստական Կուսակցութեան
դերը, բանվոր դասակարգի կողմից իշխանութիւ-
նը նվաճելուց հետո, Վոչ թէ նվազել է այլ բնդհա-
կառակը՝ անհամեմատ աճել է:

Առանց Կուսակցութեան, բանվոր դասակարգը
չէր կարողանա նվաճել իշխանութիւնը. Կուսակ-
ցութիւնն ալ բանվոր դասակարգի շտապն է:
Կուսակցութեան մեջ ալ պատճառով պիտի լինի
ամուր դիպցիպիւն»:(Լենին, «Ձախութեան յերե-
խայական հիմանդութիւնը» Կոմունիզմի մեջ):

ՆՅՈՒԹԵՐ Գ-ՐԴ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

Լենինը սովորեցրեց, Վոր առանց բանվորուհու
և դեղջկուհու մասսայական մասնակցութեան ան-
հնար է կառուցել սոցիալիզմ:

«Մեզ պետք է կազմակերպչական աշխատանք
Վոչ միայն միլիոնների մասշտաբով: Մեզ պետք է
կազմակերպչական աշխատանք ամենափոքր
մասշտաբով, Վորը հնարավորութիւն կտա աշխա-
տելու և կանանց: Կինը կարող է աշխատել
պատերազմական պայմաններում, յերբ բա-

*) Գրած է 1920 թվին:

նակին ոգնելու կարիք ե զգացվում, և նրա մեջ ագիտացիա տանելուն: Կինն այդ բոլորի մեջ ակտիվ մասնակցություն պիտի ունենա, վորպեսզի Կարմիր բանակը տեսնի, վոր իրա մասին մտածում են: Կինը կարող ե աշխատել և սննդամատակարարման ասպարեզում, մթերքների բաշխման գործում, մասսայի սննդի գործը բարելավելու և այնպիսի հաշարանների տարածման և կանոնավորման աշխատանքով, վորոնք այժմ լայն չափով գոյություն ունեն Պետրոգրադում...

...Ահա ինչպիսի ասպարեզներում կին-բանավորուհու գործունեյությունը ձեռք կբերի իսկական կազմակերպչական նշանակություն: Կնոջ մասնակցությունն անհրաժեշտ ե նաև խոշոր փորձնական տնտեսությունների կազմակերպման և նրա հետեւելու գործում, վորպեսզի այդ գործը մեզ մոտ չլինի միակողմանի գործ: Առանց մեծ քանակությամբ աշխատավոր կանանց մասնակցության, այդ անհնարին ե կատարել: Յեւ կին-բանավորուհին լիովին կարող ե աշխատել այդ գործում, նա կարող ե արդյունքների բաշխմանը լավ հետեւել, հսկել, վոր արդյունքները հեշտությամբ ձեռք բերվեն: Այդ խնդիրը լիովին կարող ե տանել անկուսակցական աշխատավոր կինը և ի միջի այլոց այդ խնդրի կիրառումը կարող ե ոգնել, ավելի շուտ ամրապնդել սոցիալիստական հասարակակարգը...

...վերացնելով հողի մասնավոր սեփականութ-
 թյան իրավունքը և համարյա ամբողջովին վերա-
 ցնելով, այդ՝ գործարանների և զավուղների վերա-
 բերմամբ, խորհրդային իշխանությունը ձգտում է
 այն բանին, վոր բոլոր աշխատավորները, վոչ մի-
 այն կուսակցականները, այլ և անկուսակցական-
 ները, վոչ միայն տղամարդիկ, այլ և կանայք մեր
 տնտեսության շինարարության մասնակցեն: Այդ,
 խորհրդային իշխանության սկսած գործը, կա-
 բող է առաջ գնալ միայն այն ժամանակ, յերբ ամ-
 բողջ Ռուսաստանում հարյուրավոր կանանց փոխա-
 բեն միլիոն և միլիոն կանայք մասնակցեն: Այն ժա-
 մանակ սոցիալիստական շինարարական գործը, մենք
 հավատացած ենք վոր ամրապնդված կը լինի: Այն
 ժամանակ աշխատավորությունը կապացուցի, վոր
 նրանք կարող են ապրել և տնտեսություն վարել
 առանց կալվածատերերի և կապիտալիստների:
 Այն ժամանակ սոցիալիստական շինարարությունը
 Ռուսաստանում կլինի անչափ ամուր, վոր ուրիշ
 յերկրների վոչ մի արտաքին թշնամի ինչպես և
 Ռուսաստանի ներսի՝ խորհրդային հանրապետու-
 թյանը չի սարսափեցնի:

Ընկ. Լենինը, մատնանշելով բուրժուազիայի
 ազատության վերաբերյալ կեղծ լոգունքները, կա-
 նանց իրավազրկությունը կապիտալիստական յեր-
 կրներում, առաջադրեց բանվոր դասակարգին կա-

նանց ազատագրման և իրավահավասարության համար պայքարելու խնդիրը: Դեռ պատերազմի ժամանակ ընկ. Լենինը գրեց այն մասին, Վոր անհրաժեշտ է՝ «Վերացնել առանց բացառության, բոլոր քաղաքական իրավունքների անհավասարությունը, Վոր տղամարդու և կնոջ ունեցած իրավունքները լինեն հավասար և այդ բարեփոխության իսկական իմաստը լայն կերպով բացատրել մասսային»:

Կանանց՝ բանվորուհու և գեղջկուհու ազատագրման խնդրով շահագրգռված են բոլոր աշխատավորները, Վոչ միայն տղամարդիկ, այլ և կանայք: Յեթե բանվորուհին անգրագետ է Վոչ վորակյալ, նա կխանգարի արդյունաբերության բարձրացմանը: Բանվորուհիները կազմում են ամբողջ բանվորության մեկ չորրորդ մասից ավելին: Յեթե գեղջկուհին լինի տղետ, ճնշված, հետամնաց, նա կխանգարի բազմադաշտ սխտեմին և հողի մշակման կատարելագործված ձևերին անցնելուն: Գրագետ, առաջադեմ բանվորուհիները և գեղջկուհիները Սոցիալիզմի կառուցմանը չեն խանգարում այլ կողմեն:

«Հետևելով սոցիալիստական գաղափարին, մենք պետք է կռվենք մինչև սոցիալիզմի իրականանալը և այստեղ կանանց համար բացվում է աշխատանքի լայն առպարեղ: Մենք հիմա լուրջ կերպով

հող ենք պատրաստում սոցիալիստական կառուց-
վածքի համար, իսկ սոցիալիստական հասարա-
կակարգի կառուցվածքը կսկսվի այն ժամանակ
միայն յերբ մենք կհասնենք կանանց լիակատար
հավասարության և կձեռնարկենք նոր աշխատանք
նրանց հետ միասին, և յեթե կինը ազատ կլինի
մանր-թացնող, վոչ արդյունաբեր աշխատանքից:
Այդ աշխատանքը մեզ կգրադեցնի շատ և շատ տա-
րիներ»: (Լենին):

«... Կանանց մասնակցությունը կուսակցական
և խորհրդային աշխատանքի մեջ այժմս ունի հսկա-
յական նշանակություն, վորովհետև պատերազմը
վերջացել է և սկսվել է խաղաղ կազմակերպչական
աշխատանք, հույսով եմ, յերկար ժամանակ, առա-
ջին դերը խաղան, և նրանք իհարկե այդ կա-
նեն»: (Լենին):

Կոմունիստական կուսակցությունը Լենինի
պատգամները կատարում է: Հսկայական աշխա-
տանք է տարվում այն ուղղությամբ, վոր գեղջկու-
հու և բանվորուհու իրավունքները փաստորեն հա-
վասարվեն: Կուսակցությունը ստեղծեց հատուկ
ապալարատ—կին-բաժիններ, վորի վրա դրեց բան-
վորուհիների և գեղջկուհիների միջև աշխատանք
տանելու պարտականությունը: Կուսակցությունը
կազմակերպում է պատգամավորական ժողովներ,
վորտեղ բանվորուհիների և գեղջկուհիների մեծ

մասը սովորում են յերկիր կառավարել և խորհուրդների յերկրում սոցիալիզմ կառուցել:

Համամիութենական Կոմունիստական Կուսակցության Կ. Կ. ավագ քարտուղար ընկ. Ստալինը պատգամավորական ժողովների մասին ասեց հետևյալը. «Այդ, կարող ե պատահել, անտեսանելի, բայց շատ կարևոր և եյական մի մեխանիզմ է, վոր մեր կուսակցությանը միացնում է բանվոր դասակարգի կանանց մասի հետ»: (Ընկ. Ստալինի XII կուս-համագումարում արտասանած ճառից):

Կուսակցության Կ. Կ.-են, ստուգելով պատգամավորական ժողովները ասեց՝

Բանվորուհիների և գեղջկուհիների պատգամավորական ժողովների աշխատանքի փորձերը Համ.Կ.Կ. ղեկավարությամբ, լիովին արդարացրեց իրան, և ցույց տվեց, վոր տվյալ ձևը հանդիսանում է աշխատավոր կանանց լայն մասսաների քաղաքական ակտիվության բարձրացման գործում հիմնականը և վոր կստեղծի կուսակցության կողքին նրանցից վորոշ կադր: (1925 թվի Կ.Կ. Պլենումի վորոշումներից):

«Պատգամավորական ժողովների աշխատանքներին պետք է մեծ ուշք դարձնեն բոլոր կուսակցական կազմակերպությունները, հիշելով այն հանգամանքը վոր միայն կին-բաժինների աշխատանք է այլ և ամբողջ կուսակցության աշխատանք, մանա-

վանդ այդ միջոցով առաջ պետք է քաշել մեծ քանակությամբ բանվորուհիներին և գեղջկուհիներին պատասխանատու աշխատանքների, խորհրդային, կոոպերատիվ և արհմիութենական կազմակերպւթյունների մեջ»։ (XIV կուս-կոնֆերենցիայի կուս-չինարարության բանաձևերից) :

Պատգամավորական ժողովների աշխատանքը ղեկավարում է տեղական կուս-բջիջները։ Բջիջները անցկացնելով կուսակցության հրահանգները գյուղերում պատասխանատու յեն կուսակցության առաջ իրանց տարած աշխատանքների համար։ Պատգամավորուհին պետք է առաջին ոգնականը լինի կուսակցության համար և գյուղում լենինյան պատգամներ տարածող, վորովհետև պատգամավորուհուն հետևելով, գեղջկուհիների ամբողջ մասան կհավասարվի նրան։

Այս տարվա մայիս ամսին Մոսկվայում կայացավ կոմունիստականների միջազգային խորհրդակցությունը, վորին ներկա էին մեծ մասամբ կապիտալիստական յերկրների կոմունիստական կուսակցությունների ներկայացուցիչները (Անգլիայի, Գերմանիայի, Ամերիկայի, Ֆրանսիայի, Ավստրիայի, Չեխո-Սլավակիայի, Լեհաստանի և այլն)։ Կոնֆերենցիան նշեց բոլոր կապիտալիստական յերկրների աշխատավոր կանանց վատթարացած դրությունը և աշխատավորության կողմից դեպի

Խ.Ս.Հ.Մ.—ին աճող համակրանքը: Խորհրդակցությունը վորոչեց Խ.Ս.Հ.Մ.—ի որինակով կազմակերպել պատգամավորական ժողովներ և ամեն կերպ զբաղել բանվորուհիներին և գեղջկուհիներին պատրաստելու բուրժուազիայի դեմ տարվող հեղափոխական կռիւին:

ՆՅՈՒԹԵՐ 10-ՐԴ ԶՐՈՒՅՑԻ ՀԱՄԱՐ

Գյուղացիների և գեղջկուհիների դրության և հետամնացության պատճառը, վորոչ չափով հանդիսանում և ցարական ռեժիմի որով գյուղացիության յերեխաներին տված դաստիարակությունը: Յերեխաներին նրանք չէյին սովորեցնում, այլ ներշնչում էյին վախենալու կալածատերերից և ուրիադնիկներից: «Թող ապրեն այնպես, ինչպես ապրել են մեր պապերն ու նախնիկները», այսինքն անգրագետ և հնազանդ, ասում և ունեւորների իշխանությունը: Իսկ աշխատավորների համար ավելի դինետուն և բանդեր, քան դպրոցներ: «Բանվորները և գյուղացիները կլինեն կապիտալիստներից և կալվածատերերից ճնշված այնքան ժամանակ, վորքան ժամանակ դպրոցները կմնա կալվածատերերի և կապիտալիստների ձեռքին, իսկ յերիտասարդների սերունդը կմնա կույր և խավարի մեջ»: (Լենին, 1920 թվի Ռ. Լ. Կ. Յե. Մ.—ի 3-րդ համագումարին արտասանած ճապիղ):

Խորհրդային իշխանության որոք, դպրոցն աշխատում է ստեղծել գյուղական յերիտասարդությունից, սոցիալիզմի համար գիտակից մարտնչողներ:

«Մեր դպրոցը յերիտասարդությանը պիտի տա գիտության հիմունքները, պատրաստի ինքնուրույն ըմբռնելու կոմունիստական հայացքները, և պատրաստի նրանցից կրթված մարդիկ: Պետք է վոր դպրոցը, քանի դեռ մարդիկ այնտեղ սովորում են, պատրաստի նրանցից, շահագործողներին դեմ պայքարողների և ազատության կռվին մասնակցողները»: (Լենին, նույն տեղում):

«Այն սերունդը, վոր այժմս 15 տարեկան է, նա կտեսնի կոմունիստական հասարակարգը և ինքը պիտի կառուցի այդ հասարակակարգը»: (Լենին):

Այդ աշխատանքին ոգնում են և պատանեական կուսակցական կազմակերպությունները—Կոմյեթիտմիությունը և պիոներները:

«Կոմունիստական յերիտասարդական միությունը միայն այն ժամանակ կարգարացնի իր կոչումը, յեթե նա՝ միությունն է կոմունիստական յերիտասարդ սերնդի և, յեթե նա իր ուսուցման բոլոր քայլերին, դաստիարակության և կրթության ընթացքում կապված կլինի և կմասնակցի աշխատավորությունը շահագործողներին դեմ տարվող պայքարին: Վորովհետև դուք շատ լավ գիտեք, վոր

Ռուսաստանը դեռ միակ բանվորական հանրապետությունն է, իսկ մնացած ամբողջ աշխարհում գոյություն ունի բուրժուական հասարակակարգը, մենք նրանցից թույլ ենք, վոր մեզ ամեն անգամ սպառնում է նոր հարձակում, և յեթե մենք սովորենք ձուլվելուն, միանալուն, մենք կհաղթենք ապագա կռիվներում և ամբապնդվելով կդառնանք անհաղթելի:

Այդպիսով, լինել կոմունիստ, նշանակում է կազմակերպել և միացնել աճող սերունդին, որինակ դառնալ տարվող պայքարի, դաստիարակության և դիսցիպլինայի: Այն ժամանակ, դուք կարող եք սկսել և վերջացնել, կոմունիստական հասարակակարգի շենքը:

Լինել յերիտասարդության միության անդամ, նշանակում է գործը տանել այնպես, վորպեսզի իր աշխատանքը, իր ուժերը տրամադրել ընդհանուր գործին: Ահա դրանումն է կայանում կոմունիստական դաստիարակությունը: Միայն նման աշխատանքով յերիտասարդ տղան կամ աղջիկը կդառնա իսկական կոմունիստ, միայն այդ դեպքում է, յեթե այդ աշխատանքի միջոցով կկարողանան գործնական արդյունքների հասնել, նրանք կդառնան կոմունիստներ»: (Լենին):

«Գյուղական կոմյերիտմիության ամբողջ աշխատանքի մեջ առաջին տեղը պետք է բռնի գյու-

դատնտեսության բարձրացման աշխատանքը: Պետք է ամենից առաջ սովորեցնել, յերկտասարդության ինչպես կարելի չե աստիճանաբար վերաշինել ամբողջ տնտեսությունը և դարձնել նրան ավելի ամուր և շահավետ: Կարճ ժամանակամիջոցում գյուղերում առաջացավ 13.000 յերկտասարդական գյուղատնտեսական խմբակներ: Այդ խմբակների մեջ մտնում են բացի կոմյերիսովիտեթենականներից, և անկուսակցական յերկտասարդություն ու հասակավոր գյուղացիներ:

Ի՞նչ են անում այդ գյուղատնտեսական խմբակները: Նրանք առաջին հերթին ուսումնասիրում են ավյալ չրջանի տնտեսության շահավետության և բերքի բարձրացման միջոցների մասին: Նրանք ծանոթանում են այդ նյութերին գյուղատնտեսի գասախոսության, դրքերի և ամսագրերի (ամսագիր «Դու քեզ համար գյուղատնտես ես») միջոցով: Նրանք հավաքում են և ուսումնասիրում, իրանց գյուղի, չրջանի առաջավոր տնտեսությունների հաջողությունները: Ստացված արդյունքները նրանք ստուգում են փորձերի միջոցով, կամ յուրաքանչյուրն իր տնտեսության վրա և փորձում, կամ միասին փորձադաշտում, կամ դպրոցական բանջարանոցում և կամ թե չե փոխադնության կոմիտեների գաշտերում: Խմբակները գյուղատնտեսական գիտելիքները տարածում են գյուղացիության

մեջ, ընթերցանության միջոցով, գրույցի և գլխավորապես վորոշ ցուցմունքների միջոցով: Նրանք իրանց վրա յեն վերցնում անցկացնելու, այն բազմադան գյուղատնտեսական նոր միջոցները, վոր արդեն հնարավոր է գյուղական տնտեսությունների մեծագույն մասում: Այսպես, որինակ, շատ տեղերում նրանք կազմակերպում են սերմացունների դոման և տեսակավորման գործը ցանքոից առաջ. սմառը թունավորում են զաշտային մկներին և ուրիշ վնասատուներին, աշնանը տանում են ցրտից չուտ մրսող ցանքսերի հավաքելու կամպանյա: Խմբակները իրանց աշխատանքը սկսում են սովորաբար գործնական փոքր աշխատանքներով, փորձում են ձմրանը փաբախները տաքացնել, կովերին նորմայով կերակրել, աճեցնում են լավ, ցեղային խոզեր, տնկում են արմատապտուղներ և այլն: Շատ տեղերում գյուղատնտեսական խմբակները մեծ հաջողությունների են հասել, իրանց տարած աշխատանքներով: Շատ գյուղեր նրանց ձեռներեցությամբ անցել են բազմադաշտ սխտեմին, լուծում են տվել հողաշինարարական խնդրին, հիմնել են մեքենայական ընկերություն և այլն:

Պետք է հատուկ ուշք դարձնել աղջիկների մեջ տարվելիք աշխատանքներին: Գյուղական աղջիկը ամենից քիչ է մասնակցում հասարակական կյանքին: Պետք է գյուղական աղջկան գրավել գեպի

ընթերցանությունը, զրույցը, գրավել անդրադի-
տությունը վերագնող խմբակների մեջ, պետք է
ստեղծել խմբակներ՝ տնային տնտեսության,—
կար ու ձևի, վորից հետո հնարավոր կլինի քաջեղ
նրան ավելի լայն հասարակական աշխատանքների
մեջ:

Անկուսակցական յերկտասարդության մեջ
տարվող աշխատանքների մեջ, աչքի ընկնող տեղը,
պետք է բռնի գիտակցարար հանդատի, և աշխա-
տանքի խնդիրը: Պետք է հետ կանգնեցնել յերկ-
տասարդությունը հարբեցողությունից, սրիկայու-
թյունից և նման արարքներից: Ընդհանուր աշխա-
տանքների շարքին, յերկտասարդության կուլտու-
րական մակարդակի բարձրացման հետ, պետք է
ուչք դարձնել գրադարան-ընթերցարանի, թատրո-
նի, յերեկույթների, և բացի այդ սովորական
կազմակերպված յերեկույթներում մտցնել նոր բո-
վանդակություն»: (Քաղ-գրագիտ. դասադրքից):

Ընկ. Լենինը ասում է. «Ուղիղ իմաստով կա-
րելի յե ասել, վոր յերկտասարդությանն է վի-
ճակվում կոմունիստական հասարակություն ստեղ-
ծելու խնդիրն, քանի վոր պարզ է կապիտալիստա-
կան հասարակարգում աշխատող և դաստիարակ-
վողների սերունդը, ամենաբարենպաստ պարագա-
յում կարող է լուծել կապիտալիստական հին կեն-
ցաղի հիմքերը, վոր հիմնված է չահագործման

վրա: Նա լավագույն դեպքում կարող է լուծել, այնպիսի հասարակարգ ստեղծելու խնդիրը, վոր կոչնի պրոլետարիատին և աշխատավոր դասակարգին պահելու իշխանությունը իր ձեռքը և ստեղծել ամուր հիմք, վորի վրա կարող է կառուցել, այն սերունդը, վոր աշխատանքի յե անցել նոր պայմաններում, այնպիսի պայմաններում, վորտեղ չկա շահագործական վերաբերմունք մարդկանց միջև» (Լենին, 3 Կոմյերիտ. համագումարի ճանից):

Պատգամավորուհին պետք է ամեն կերպ ողնի Կոմյերիտմիությանը, նրա աշխատանքներին, քաշելով աղջկան Կոմյերիտմիության շաբաթերը: Լենինը սովորեցրել է, թե ինչպիսիսի դեր պիտի խաղա մայրը, յերիտասարդության դաստիարակության գործում:

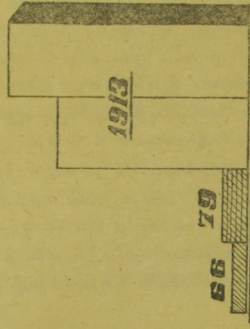
«Դու չուտով մեծանալու յես: Քեզ կտան հրայան: Վերցրու և սովորիր զինվորական գործը: Այդ գիտությունն անհրաժեշտ է պրոլետարիատի համար, վորչ նրա համար, վորպեսզի զնդակ արձակի իր յեղբայրների վրա, ուրիշ յերկրների բանվորների վրա... Ինչպես խորհուրդ են տալիս քեզ օոցիալիզմի դավաճանները, այլ նրա համար, վորպեսզի կովենք բուրժուազիայի դեմ, վորպեսզի վերջ դնենք շահագործմանը, աղքատությանը և պատերազմներին, վորչ նրանց հոժար կամքով, այլ

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԲՈՒՎԱԸ Լ.Կ.ՅԵ.Մ.-Ի և ԿՈՄ.ԿՈՌԱՄԻ ՄԵԶ

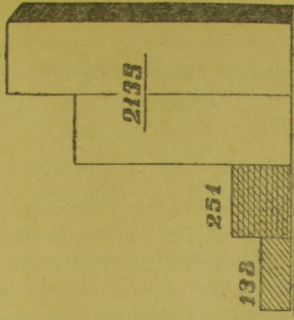
 ԿՈՄ. ԿՈՌԱՄԻ ԵՆԴՈՒՄՆԱԿՆԵՐ

 ԿՈՄ. ԿՈՌԱՄԻ ԵՆԴՈՒՄՆԱԿՆԵՐ

 Լ.Կ.ՅԵ.Մ. ԵՆԴՈՒՄՆԱԿՆԵՐ

1924-25

1923-24

բուրժուազիային հաղթելով և գինաթափ անելով
հրան:

Գեղջկուհին Կոմյեքիտմիության մեջ

	Կ. ՅԵ. Մ. բուրժ. անդ.	վորոնցից գյուղում	գեղջկուհիներ
1925 թվին . . .	535·500		65·867
1926 թվին . . .	950·000		152·950

Հասարակական դաստիարակությունն ունի
մեծ և վճռական նշանակություն, հենց յերեխայի
մանկությունից սկսած: Գեղջկուհուն ոգնության
են հասնում մանկական կոմունիստական կազմակեր-
պությունները (պիոներները և հոկտեմբերիկներ-
ը): «Պատանի պիոներները, նրանք նոր կենցաղի,
նոր գաղափարների, նոր հասարակություն բերող-
ներն են: Նրանց միջոցով այդ «նորը» աննկատելի
առվակներով պիտի հոսի դեպի գյուղ, բուրժ Ժա-
մանակներում, նրա տնտեսական, քաղաքական և
ընտանեկան կյանքում: Աննկատելի և անդադար
այդ պատանի պիոներները պիտի քաշ տան, դա-
ռամած և կորացած հին գյուղը»: (Կալինին):

Պիոներները վոչ միայն իրանց են վերագաս-
տիարակում, այլ աշխատում են ազդել իրանց ծնող-
ների վրա, ոգնելով նրանց վերաշինել կյանքը:

Պատգամավորուհին պետք է առաջինը լինի,
իր յերեխաներին ուղարկելով պիոներական կազ-

մակերպության և հոկտեմբերիկներին խմբակը :
 վորքան յերեխաները շատ լինեն պիտներնեքի և
 Կ. Յե. Մ. մեջ, այնքան գյուղում ավելի կլինեն
 Լենինի գործի գիտակից սոցյալարողներ՝ սոցիալիզմ
 կառուցելու համար :

Պիոներների անումը ԽՍՀՄ-ում

Պիոներների բնդհանուր թիվը նրանցից
 աղջիկներ

1925 թվի հունվարի 1-ին	1.000.032	412.550
		(41,3%)
1926 թվի հունվարի 1-ին	1.586.689	621.830
		(39,2%)

Հոկտեմբերիկների թիվը ԽՍՀՄ-ում

1926 թվի մայիսի 1-ին	259.808
----------------------	---------

ՆՅՈՒԹԵՐ 11-ԲԴ ԶՐՈՒՅՑՅԻ ՀԱՄԱՐ

Պատգամավորուհին գյուղի, վորպես առաջա-
 վոր և ավելի գիտակից գեղջկուհի, պետք և կյանքի
 մեջ կիրառի Լենինի պատգամները : Նա պետք և
 ոգնե ամեն կերպ կուսակցությանը և խորհրդային
 շխանությանը, վերակազմելու վոչ միայն տնտե-
 սությունը, այլ և յերեխաների դաստիարակու-
 թյունը : Պետք և տնային տնտեսությունը վարե նոր
 ձևերով : Տնտեսության նոր կուրսուրական ձևե-

բին անցնելը բարձրացնում է նրա արդյունքը։ Տնային կենցաղի վերակազմումը, նախատում է տնտեսության բարելավմանը, մեծացնում է առողջ-
յերեխաներ և ողնում է սոցիալիզմի կառուցման։
Դեռ սոցիալիզմի մեծ ուսուցիչ Մարքսը, սովո-
րեցրել է այն, վոր քիչ ժամանակ չի պահանջվում
նրա համար, վորպեսզի վոչ միայն վերակառուցել
տնտեսությունը այլ և վերադաստիարակել մարդ-
կանց սոցիալիզմի համար։ Լենինը շատ անգամներ
խոսել է այն մասին, վոր պետք է կենցաղի մեջ
մտցնել հեղափոխություն «ինչ է նշանակում կու-
տուրական հեղափոխություն։ Այդ նշանակում է
այնպիսի հեղաշրջում մարդկային կյանքի մեջ,
նրանց կենսական սովորություններում, նրանց
զգացմունքներում և ցանկություններում, նրանց
ապրելակերպի, նրանց կենցաղում այնպիսի հե-
ղաշրջում, վոր նրանից առաջացան նոր մարդիկ»։
(Լենին)։

Պատգամավորուհին պետք է որինակ լինի ա-
ռաջինը՝ թե ինչպես պետք է ապրել նոր կենցա-
ղով։ Նա պետք է իր տնտեսության մեջ ցույց տա
բաղմադաշտային սխտեմին անցնելու ոքինակը։
Տրակտոր մտցնելու ազիտատոր պետք է հանդիսա-
նա, տնտեսությունը կոլլեկտիվ կերպով վարել, նա
պետք է լավ խնամք տանի անասուններին և թրո-
չուններին։ Նրա մոտ—խրճիթում պետք է լինի մա-

քուր, յերեխաները մաքուր և լավ հագնված: Այն հանգամանքը, վոր իրեն մոտ խրճիթում կպահպանվի մաքրություն, այնտեղ ապրողները, բոլորը կլինեն առողջ:

Պատգամավորուհին ամեն կերպ պետք և պայքարի հարբեցողության և հայհոյանքի դեմ, վորը հանդիսանում և հին ցարական կարգերի մնացորդ, վոր յերկիրը պահած եր խալիփի հետամնացության մեջ:

«Մենք պետք և հասնենք նրան, վորպեսզի բարձրացնենք վողջ աղլարնակության կուլտուրական մակարդակը, ապառել նրան այդ ծանր պայմաններից, յերբ մարդն ինչպես ասում են դարդից խմում և, յերբ ողու մեջ նա տեսնում և միակը—թեկուզ մթազնող, թեկուզ հարբեցուցիչ, բայց ուրախացնող: Մենք պետք և հասունացնենք և ստեղծենք այնպիսի առողջ սերունդ, վոր զգա ուրախություն հենց այն բանում, վոր ինքը ազատվել և այդ թույնից:

Այն պայքարը հարբեցողության դեմ, վորին մենք կոչ ենք անում, նկատի ունենք բոլորովին այլ հակադրություն. ոգնել մարդակային այն լուրջ սերունդի հասունացմանը, վոր կզգվեր ամեն տեսակ չլմեցուցիչ յերևույթներից, վորը հասարակական գործունեյության մեջ, կյանքի նոր ձևերի ստեղծման մեջ կկարողանա գտնել իր կյանքի ու-

բախտությունը»։ (Յարոսլավսկի)։

Հասկապես մեծ աշխատանք պետք է տանի պատգամավորուհին մայրության և յերեխայության պահպանման ասպարիզում։ Պայքարելու յերոլոր տեսակի հեքիմության (տատմերների) կախարդությամբ պարապողների դեմ։ Նա պետք է աշխատի գեղջկուհիների ինքնագործունեյությանը զարկ տալու, գյուղում մանկական հիմնարկներ— մսուրներ բանալու, մանկական հրապարակներ, մանկական կոնսուլտացիաներ, վոր կողմն առողջ սերունդի հասունացմանը։ Նա պետք է ողնն բժշկին և մանկաբարձուհուն դրույցներ կազմակերպման՝ սանիտարակ լուսավորության գործին։

«...Յեւլ հենց այստեղ է, վոր կնոջ վրա ամենից շատ ընկնում է այդ աշխատանքը՝ այն է կադմեւու այդ հիմնարկները։ Պետք է խոստովանել, վոր մեզ մոտ Ռուսաստանում այդպիսի հիմնարկություններ, վորոնք կողնեյին կնոջը դուրս գալ այդ տնային ստրուկ դրությունից շատ քիչ է... Բայց և այնպես պետք է ասել, վոր այդ հիմնարկությունները, վոր ազատում են կնոջը տնային ստրուկ դրությունից առաջանում է ամեն տեղ, վորտեղ վոր մի վորք հնարավորություն կա դրա համար»։ (Լենին)։

Յերեխաների դաստիարակման ասպարեզում, պատգամավորուհին պետք է պայքարի նոր, յերե-

խաների հասարակական դաստիարակության, հին՝
ձեռի դաստիարակության դուրս գլուխ—ծեծե-
լուն, յերեխաներին հայհոյելուն և այլն։ Այստեղ
նրան կողնեն պիտներների պատանեկական կազ-
մակերպությունները և նախադպրոցական հրապա-
րակները։

«Մենք ունենք ընդհանուր վիճակագրական տե-
ղեկություններ, վորոնց չնորհիվ կարելի չե ասել,
վոր նախադպրոցային հիմնարկներում գոյություն
ունեն, և գոյություն ունեն վոչ միայն քաղաքում
այլ և գյուղում, բայց մենք չենք կարող հասնել
նրան, վոր ամեն մի դավառում, ընդգծում եմ ամեն
մի դավառում գոյություն ունենա որինքակելի նա-
խադպրոցական հիմնարկություն։ Մենք այժմ չենք
կարող հասնել նրան, վոր ամեն մի շրջանում լինի
գոնե մեկ մանկական հրապարակ։

... Յեռ պետք ե ասեմ, վոր դաստիարակու-
թյան խնդիրները, այսինքն վերադաստիարակել
ապագա սերունդը կոլլեկտիվ ուղղությամբ, չեն
կարող իրականանալ առանց նախադպրոցական
կրթություն»։ (Լուսաչարսի, «Լուսավորություն
և հեղափոխություն»)։

Պատգամավորուհին պետք ե գեղջկուհուն և
դուռի բոլոր ազգաբնակչությանը բացատրե, վոր
խորհրդային իշխանությունն ամեն կերպ ձգտում ե
ամեն տեսակի բժշկական ոգնություններ տարա-

ծել գյուղացիության մեջ: Վերջերքս Առժողովոմատի միջոցով հրատարակված և կարգադրություն՝ ապահովագրվածների և գյուղացիների չըջանային բուժիչ վայրերի ընդունման կարգի սահմանման մասին:

Գյուղացին և գեղջկուհին ապահովագրվածներին հավասար ոգնություն պետք և այժմս ստանա չըջանային և դավառային բուժիչ հիմնարկներում, պետք և ստանա հատուկ տեսակի ոգնություններ:

Գյուղական ազգաբնակչությանը կուրորտային ոգնությունը դեռ տրվում էր անցյալ տարվանից, բայց նկատված են դեպքեր, յերբ գյուղացիներին տրված տեղերը բոնել են, վոչ թե հողագործ—մաճկալ գյուղացիները, այլ գյուղական հիմնարկների ծառայողները: Դրա համար Առժողովոմատը կատեգորիկ կերպով առաջարկեց բոլոր ընտրող հանձնաժողովներին, վոր կուրորտ ուղարկեն բացառապես այն գյուղացիներին և գեղջկուհիներին, վորոնք պարապում են գյուղատնտեսությամբ»: (Պրավդա, 10 հուլիսի, 1926 թվի № 156 (3385)):

Խորհրդային իշխանությունը և կոմունիստական կուսակցությունը աշխատում են, վոր մեր գյուղը դառնա կուլտուրական, առողջ և կուշտ: Պատգամավորուհին պետք և իշխանության բոլոր մարմիններին այդ խնդրում ոգնի: Ընկ. Լենինք ասել է. «Խենք սկսեցինք մեծ պատերազմը, վորք

մենք շուտ չենք վերջացնի: այդ աշխատավոր բանակի անարյուն պայքարն և ընդդեմ սովածության և թափթփվածության, լուսավոր, կուշտ և առողջ Ռուսաստանի համար, բայց մենք այդ պատերազմը կվերջացնենք այնպիսի վճռական հաղթանակով, ինչպես վերջացրինք սովիտակ բանակայիններին դեմ պայքարը»: (Լենին):

ՆՅՈՒԹԵՐ 12-ՐԴ ԶՐՈՒՅՅԷ ՀԱՄԱՐ

Մինչև այժմս գյուղացիության մեջ հատկապես զեղջկուհիները կիսազրազեաներ են և անզրապեաներ: Այդ բացատրվում ենրանով, վոր ցարիզմի ժամանակ կրթությունը և մինչև անգամ հասարակ զրազիտությունը մատչելի չեր կալվածատերերի, կուլակների, գործարանատերերի և քահանաների յերեխաներին: Թագավորին և կալվածատերերին ոգտավետ եր գյուղացիներին պահել խավարի և տգիտության մեջ, նրա համար, վորպեսզի հեշտ լինի նրան չահագործել:

«Առաջին խնդիրը, վոր տիրող գասակարգի կառավարությունը դնում եր իր առաջ, հանդիսանում ե այն վորպեսզի ներքին խավերը լինեն զարդացած, վոր նրանց մեջ չտարածվի քննդատական միտքը: Յերբ խոսքը վերաբերում ե այնպիսի յերկրին, ինչպիսին ե Ռուսաստանը, ապա այդտեղ ցարական ռեժիմի, ժողովրդական լուսավորու-

Թյան մինիստրը մինչև վերջը հանդիսանում է ըստ Շչեգրինի արտահայտության. «Ժողովրդական մթթագնության մինիստր»:

... Բուրժուազիան և՛ միջնակարգ դպրոցը կործանեց, վորովհետև նա այդտեղ դաստիարակեց յերեխաներին դաստիարակեց այնպես, վորպեսզի նրանք լինեն կապիտալիստներ, կամ նրանց կամահատարներ, ներշնչեց սեփականատիրական զգացմունք տնտեսության վրա, այսինքն՝ մարդակերություն, զգվելի վերաբերմունք դեպի բանվորները, վարակեց լատինականության մտքով և կադարմայի վողի ներշնչեց, նամանավանդ խեղաթյուրված եյին ժողովրդական ստորին դպրոցները, վորտեղ ամբողջ գործը հավասարվում էր նրան վոր տալ նվաղագույն գիտելիք և վորքան հնարավոր է շատ տալ կրօնի՝ և դունավորված պատմության, վորտեղ սովորեցնում եյին հայրենասիրություն և անձնվերություն՝ դեպի իշխանությանն ու տերերը»: (Լուսաշարակի):

Աղջիկների հերթական գործն ավելի վատ էր: Գյուղում կարծում եյին, վոր աղջկան գրագիտություն պետք չի, վոր աղջիկը պետք է աշխատի տանը և դաշտում, մինչև ամուսնանալը, իսկ նրա համար վորպեսզի յերեխաներ խնամի, նրան գրագիտություն պետք չէ: Աղջիկները մեծ մասամբ չեյին սովորում և նրանք մեծացան խավարի և տղի-

տության մեջ: Գեղջկուհիները անդրադիտությունը մինչև հիմա խանգարում և նրանց ընդհանուր քաղաքական կյանքին մասնակցելուն: Նրանց խանգարում և լրիվ կերպով ուղտվելու «Հոկտեմբերյան հեղափոխության» նվաճած իրավունքներից: Հոկտեմբերյան հեղափոխությունը խորտակեց կալվածատերերին և թագավորին և դիտությունը դարձրեց աշխատավորության սեփականություն:

«... Ժողովրդական լուսավորության ասպարեզում. — ասում և վաղելի՜ր Իլիչը. — Ռ. Կ. Կ. ծրագիրը խնդիր և դրել հասցնել հոկտեմբերյան հեղափոխության 1917 թվի գործը մինչև վերջ, բուրժուազիայի դասակարգային գործիք դարձնելուցից դարձնել դասակարգերի բաժանման լրիվ վերացման գործիք, հասարակության կոմունիստական վերածնունդի գործիք»:

Հասուն կ'նշանակություն ունի կիսապրագիտության և անդրադիտության լիկվիդացիայի խնդիրը:

«Քանի դեռ մեր յերկրում կա աշխարհի յերեւոյթ ինչպիսին և անգրագիտությունը, քաղաքական լուսավորության մասին դժվար և խոսել: Անգրագետ մարդը, քաղաքականությունից դուրս և կանգնած: Նրան սկզբում պետք է սովորեցնել այբուբեն: Առանց դրան չի կարող լինել քաղաքականություն, առանց դրան միայն բամբասանքն և,

հեքիաթ ե, նախապաշարմունք ե, բայց վոչ քաղաքականություն: Անգրագետ յերկրում կոմունիստական հասարակություն ստեղծել չի կարելի»: (Լենին):

Գեղջկուհին խորհրդային իշխանության որոք սովորելու հնարավորություն ունի, բոլոր դպրոցներում, սկսած ստորինից մինչև բարձրագույնները: Առաջին հերթին հասակավոր գեղջկուհին, պետք է սովորի գրագիտություն, պետք է լիկվիդացիայի յենթարկել կիսագրագիտությունը: Յերիտասարդությանը պետք է ուղարկել գյուղական յերիտասարդության դպրոցները, վորոնք կօգնեն նրանց կառուցելու իրանց տնտեսությունը նոր հիմունքներով:

Գյուղական յերիտասարդության դպրոցներ

«Գյուղական յերիտասարդական դպրոցներէ կառուցման գործն ընդամենը յերկու տարի յե, այդ դպրոցները պետք է գյուղական յերիտասարգությունից պատրաստեն կուլտուրական հողագործներ, վորոնք կօոպերացման կենթարկեն մանր գյուղական տնտեսությունները, և հանգիստնալու յեն գյուղի ակտիվ հասարակական աշխատողներ:

Գյուղյերիտ դպրոցների առաջ դրված են հետեյալ խնդիրները՝ 1) բարձրացնել կուլտուրական մակերեւոյթը՝ առաջի հերթին գյուղի չքավոր և

միջակ շերտերի, այսինքն գյուղի այն խավերի, վորոնք մինչև հիմա ամենից շատ զբղված են յեղև գրագիտությունից՝ կուլտուրայի խմաստով:

2) Միացնել ընդհանուր զարգացումը գյուղատնտեսական գիտելիքների հետ և դրա միջոցով ոգնել գյուղացիությանը գյուղատնտեսության արտադրողականությունը բարձրացնելու գործում:

3) Յերիտասարդությանը սովորեցնել միասին աշխատանքի, սովորեցնել նրա ինչպիսի ճանապարհներով և ձևերով պիտի կոոպերացման յենթարկել գյուղը:

4) Յերիտասարդությանը նախապատրաստել ակտիվ հասարակական գործունեյության (խորհուրդների, փոխօգկոմիների, բազյուսովարական և այլն):

Այսպիսով ըստ իրենց խնդիրներով Գ. Յե. Գ. ներկայացնում են իրենցից դպրոցների նոր տիպ, վորտեղ ընդհանուր զարգացումը կապված և արտադրական աշխատանքի և սովորողների հասարակական աշխատանքի հետ և դպրոցի վողջ աշխատանքը գնում է այն ուղղությամբ, վորպեսզի ձեռք առնեն ուժեղ մասնակցություն ընդհանուր շինարարության, գյուղատնտեսության բարձրացման, գյուղում սոցիալիստական շինարարության գործին»: Բանֆակներում, տեխնիկումում և բարձրագույն դպրոցներում, սովորում են զլիսավորա-

պես բանվորներին, գյուղացիներին վորդիները:

«Գործը վերջիվերջո կայանում է նրանում, վոր մեր յերկիրը բանվոր դատակարգի է գյուղացու թյան յերկիր է, և մենք նրանց բանվորներին և գյուղացիներին բարձրագույն զպրօցներ ենք թողնում 75—80%-ով: Նրանք ունեն դրա համար լրիվ իրավունք, նրանք կատարեցին հեղափոխությունը. մենք տեղ ենք տալիս առաջին հերթին ամենաբացուցիկ, պատրաստված բանվորներին և գյուղացիներին, իսկ մնացած տեղերը բաշխում ենք ինտելիգենցիայի մեջ» (Լուսաշարակի):

Խորհրդային իշխանությունը ցույց է տալիս հոտուկ սղնություն գյուղացիությանը, առաջ քաշելով նրանց զպրօցները, տալով արտոնություններ բնդունելության ժամանակ:

Գեղջկուհին, մանավանդ պատգամավորուհին, պետք է ձգտի սովորելու հիշելով, վոր դրուդիտությունը պետք է տնտեսության ճիշտ վարելու և հասարակական-քաղաքական կյանքին մասնակցելու համար:

Գեղջկուհին պետք է աշխատի զպրօցական խորհուրդներում, հետևի վարպետի զպրօցները ինչն աղահուսված ամեն տեսակի անհրաժեշտ պիտույքներով, վորպեսզի ուսմունքը չտարվի հին մեթոդով:

Քաղլուս աշխատանքների կենտրոնը գյուղում

Հանգիստանում ե խրճիթ-ընթերցարանը: Պատգամավորուհին պետք է հաճախ այնտեղ լինի ողնի գեղջկուհու հատուկ ուր կազմակերպեն:

Խրճիթ-ընթերցարանը կողնի անդրադիտության վերացմանը, կողնե կարեւոր ե անհրաժեշտ գիտելիքներ ե տեղեկություններ ստանալուն: Խրճիթ-ընթերցարանում կարելի չէ կազմակերպել գեղջկուհու համար լավ հանգստի վայր: Խրճիթ-ընթերցարանը կազմակերպում ե բարձր ընթերցում կիսագրագետների ե անգրագետների համար (լրագիր, գրքույկ գյուղատնտեսության վերաբերյալ ե այլն): «Խրճիթ-ընթերցարանը նպաստում ե կազմակերպելուն «կորչի անդրադիտությունը» բջիջներ, քաշելով նրանց մեջ կուտակցական, արհմիութենական, խորհրդային աշխատակիցներ ե ահաբիվ գյուղացիներ»: (Գլխադրուսավարի վորոչումներից):

Ամբողջ Ռ.Ս.Ֆ.Խ:Հ. կա 5781 խրճիթ-ընթերցարան: Գրքերը, լրագրերը, ամսագրերը ունեն հսկայական նշանակություն գեղջկուհուն զարգացնելու գործում, բարձրացնելու նրա քաղաքական ե կույտության մակարդակը:

Ընկ. Լենինը ասում եր, վոր լրագիրը վոչ մի անգամ կույտակալի պրոպագանդիստ ե ե կույտակալի պիտատոր ալ ե կազմակերպիչ:

Մեզ մոտ մասսան քիչ ե գաստիարակված կեն-

դանի կոնկրետ որինակներում և այդ կյանքի բոլոր ասպարեզներում այն և, այս և մամուլի գլխավոր խնդիրը կապիտալիզմից դեպի կոմունիզմին անցման շրջանում:

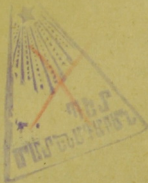
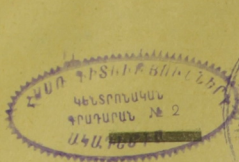
Մեզ մոտ քիչ են ուշադրություն դարձնում հրապարակով հայտարարություններին, հասարակական քննադատության, վատի վոչնչացման և լավից սովորելու կոչի վրա»: (Լենին):

XIII կուս-համագումարը 1924 թվի մայիսին նկատի առավ գյուղացիության մամուլի հաջողությունները և ապագայի համար տվեց վորոշ խնդիր՝ մի լրագիրը տասը գյուղական ծուխի:

Մեծ նշանակություն ունի գեղջկուհու համար «Հայաստանի Աշխատավորուհի» ամսաթերթը: Նա կգրավի նրան դեպի հասարակական-քաղաքական կյանքը, կպատմի ու կծանոթացնի նրան իրա իրավունքների, և պարտականությունների մասին, ցույց կտա նրան ինչպես են ապրում և աշխատում նրա քույրերը ամբողջ Միության մեջ: Բայց գեղջկուհին պետք է վոչ միայն լրագիրը և ամսագիրը կարդա, այլ նա պետք է գրի և նրա մեջ: Նա պետք է դառնա գյուղթղթակից: Գեղջկուհին պիտի իր մտքերը լրագրի միջոցով հաղորդի ուրիշներին, հաղորդելով թե ինչ լավ և վատ բան է կատարվում իրենց գյուղում: Լրագրի միջոցով կարող է կռվել կուլակի, գյուղում կատարած ճնշումների դեմ,

յերբեմն կոտակերացիայի փոխող կոմիտեների և այլն:
 Լրագրում նա պետք է գրի ընդհանրապես գյուղի
 կուլտուրական շինարարության մասին:

Այժմ ամբողջ Խ.Ս.Հ.Մ.-ի մեջ բան-թղթակից-
 ների և գյուղ-թղթակիցների թիվը հասնում է
 250.000-ի: Կին բան-թղթակիցների և գյուղ-թղ-
 թակիցների թիվը դեռ չատ չնչին է, վերոնք հա-
 մախմբված են կանանց ամսաթերթերի շուրջը:
 Այդպիսի ամսաթերթերի թիվը ամբողջ Խ.Ս.Հ.
 Մ.-ի մեջ 15 ուրինակ—300.000 տիրաժով:

ԳԱՆ Հիմնարար Գիտ. Գրադ.

FL0038725